

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

Živo virelo

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XXXIX • CIJENA: 13 KN

SLAVLJA POTVRDE I ŽENIDBE - POTEŠKOĆE I IZAZOVI
od 19. lipnja do 16. srpnja 2022.

John Hayward, *Sedam svetih sakramenata*, vitraj u crkvi Sv. Spasa u Londonu (Engleska), 1985.

God. XXXIX. (2022.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Tomislav Koščak, HILP
Mirjana Kos

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Grafika Markulin, Lukavec

ISSN 1331-2170 – UDK 282

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST

Živo vrelo

UREDNIKOVA RIJEČ

Pastoralni izazovi 1

NAŠA TEMA: SLAVLJE POTVRDE I ŽENIDBE – POTEŠKOĆE I IZAZOVI

Milan Dančuo: Sakrament potvrde 2

Ivica Raguž: *Amor tartareus* i kršćanski brak 8

Zvonko Pažin: Liturgijsko slavlje sklapanja ženidbe 13

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
J. Bošnjaković, A. Maly, D. Runje,
D. Pezer, D. Volarević

Dvanaesta nedjelja kroz godinu 20

Presveto Srce Isusovo 24

Trinaesta nedjelja kroz godinu 28

Četrnaesta nedjelja kroz godinu 32

Petnaesta nedjelja kroz godinu 36

U DUHU I ISTINI

Duša očišćena u Božanskom srcu 40

Pastoralni izazovi

Pastoralna iskustva svjedoče o izazovima ovoga vremena koje pred nas stavlja poteškoće sakramentalnog života, a koji djeluje poput nečega što je skriveno, kao tajna koja ne želi da se vidi njen obris lica, niti pogled i glas riječi koji sramežljivo prešućuju njezino postojanje. Ponekad, kao da se i boji izaći na svjetlo, jer je svjesno presnažnog sjaja ovoga svijeta i sljepoće koja se u njemu pojavljuje. Skriveno, tako, uvijek ostaje pritisnuto izazovom tereta izvanjskih slabosti. Teret pak pod sobom nikada ne ostaje bezvoljan nego, svojom težinom pritišće, istiskuje, ali i poravnava čvrstu podlogu. Tako teret, koji je na neki način smetnja, može postati i uzrokom dobro utrto terena, ako je čvrsta vjera.

Kao i svake godine, tako i u ovim danima i mjesecima ispred nas, konstatiraju se poteškoće u sakramentalnom životu vjerničke zajednice, odnosno pojedinaca. Tu konkretnije mislimo na slavlja potvrde i slavlja ženidbe koja umjesto eklezijalne dimenzije sve više teže prema sekularnoj dinamici. Dominiraju materijalne vrijednosti i pompozni sadržaji koji opsjenjuju dostojanstvo ljudske osobnosti, liturgijskih čina i prostora. Sakramentalna dimenzija života vjernika čini se poput nečega što je skriveno.

Teret neliturgijskih elemenata u slavljinama sakramenata kao da želi istisnuti Božji spasenjski zahvat, no tu ne smijemo ostati u grču i popustiti pritiscima nego ostati čvrsti i nepokolebljivi čuvari istine evanđelja i učiteljstva Crkve. Poteškoće modernih previranja s kojima se susrećemo na pastoralnim poljima prolaznog su i promjenjivog karaktera te je važno čuti Božji glas u sebi, koji svojom postojanošću pridiže i daje snage našim koracima na dobro utrto putu vjere.

Naš ljudski život odvija se »...više kao u nekoj polusjeni, no u punu svjetlu, uz trenutke tame, pa i potpuna mraka. Dok smo ovdje na zemlji, naš se odnos s Bogom odvija više slušanjem nego gledanjem, a sama se kontemplacija ostvaruje, da tako kažemo, zatvorenih očiju, zahvaljujući nutarnjem svjetlu što ga je u nama zapalila Riječ Božja.« (Benedikt XVI., *Andeosko pozdravljenje*, 12. ožujka 2006.) Život ne smije biti zadivljen privlačnim sjajem ovoga svijeta jer on s vremenom gubi snagu i prolazan je, već svojim nutarnjim i neskrivenim životom u Bogu otkrivajmo svijetu vječne veličine.

Urednik

Sakrament potvrde

Današnje pastoralne poteškoće i obnova značenja kršćanske inicijacije

MILAN DANČUO

Katekizam Katoličke Crkve ističe da je učinak sakramenta potvrde puni izljev Duha Svetoga (usp. KKC, br. 1302.), no njime se kršćani »još savršenije vežu uz Crkvu, obdaruju se posebnom jakošću Duha Svetoga te su tako obvezniji kao pravi Kristovi svjedoci da riječju i djelom šire i brane vjeru« (usp. KKC, br. 1285.). Na taj način se sakramentima nastavlja i ostvaruje povijest spasenja u životu Crkve i pojedinih vjernika.

Za promišljanje o sakramentu potvrde u kontekstu današnjih pastoralnih poteškoća nije dovoljno kao polazišnu točku uzeti samo učinak sakramenta jer se time riskira gubitak poveznice s ostalim sakramentima kršćanske inicijacije i s događajima iz povijesti spasenja iz kojih izvire njihova milosna snaga. Prihvatljivija metoda je proučavanje značenja kršćanskih sakramenata za vjernikov život i cjelokupne povijesti spasenja kroz promatranje načina na koji Bog djelovanjem u povijesti obnavlja svijet uspostavljanjem ponovnog Saveza i jedinstva s čovjekom. Od stvaranja svijeta Duh Sveti je prisutan u povijesti spasenja, zatim djeluje u događajima obnove svijeta te je prisutan i u sakramentima. Stoga i *Katekizam Katoličke Crkve* ističe da je učinak sakramenta potvrde puni izljev Duha Svetoga (usp. KKC, br. 1302.), no njime se kršćani »još savršenije vežu uz Crkvu, obdaruju se posebnom jakošću Duha Svetoga te su tako obvezniji kao pravi Kristovi svjedoci da riječju i djelom šire i brane vjeru« (usp. KKC, br. 1285.). Na taj način se sakramentima nastavlja i ostvaruje povijest spasenja u životu Crkve i pojedinih vjernika. Međutim, u današnjoj crkvenoj stvarnosti primjećuje se veliki raskorak između takvog teološkog i duhovnog ideala te konkretne stvarnosti u kojoj vjernike ne zahvaća u potpunosti otajstvena djelotvornost sakramenta potvrde, ali i ostalih sakramenata. Iz toga razloga, ova razmišljanja žele istaknuti potrebu sakramentalne kateheze kao obogaćenja postojeće pripreme za sakrament potvrde kao i obnove značenja cjelokupne kršćanske inicijacije za vjernikov život.

Današnje pastoralne poteškoće

Kroz svoje javno djelovanje Isus potiče učenike da mole za dar Duha Svetoga (usp. *Lk* 11,13). Bog ne prisiljava vjernike na dar Duha Svetoga pa ako je osoba zatvorena, ravnodušna ili nesuradljiva u odnosu na Božju milost, tada se njezina sposobnost primanja Božjeg dara Duha Svetoga može smanjiti. Postavlja se pitanje koliko kandidata za primanje sakramenta potvrde doista i primi u punini darove Duha Svetoga ako izostaje otvorenost srca. Analizu današnjih okolnosti u pastoralnom djelovanju Crkve daje *Direktorij za pastoral sakramenata u župnoj zajednici* Hrvatske biskupske konferencije iz 2008. godine. Iako velika većina vjernika prima sakrament potvrde, *Direktorij* primjećuje da se njihov broj osipa te da se ne prepoznaje pravo značenje

Mozaik s prikazom darova Duha Svetoga u kaloti bazilike Gospe od krunice u Lourdu.

i važnost sakramenta jer se obitelji kandidata za potvrdu najčešće bave drugim i sporednim pitanjima kao što su obiteljska proslava, kumstvo i sl. Nadalje, nakon krizme vjernici se udaljuju od Crkve, rjeđe pohađaju nedjeljnu euharistiju i ne pristupaju sakramentima (usp. *Direktorij*, br. 6o.). Činjenice koje navodi *Direktorij* pokazatelj su stvarnosti u kojoj velik broj vjernika živi površno vjeru i primaju sakramente tradicionalno. Sakramentalna djelotvornost ne zahvaća u potpunosti njihov život niti vjernici prepoznaju važnost slavlja za izgradnju vlastitog kršćanskog identiteta.

Krizu sakramenata potrebno je promatrati u širem kontekstu krize kršćanskih obitelji koje više nisu prvo mjesto odgoja u vjeri i kršćanskog svjedočenja. Crkvene zajednice s druge strane ne uspijevaju dati prikladan pastoralni odgovor pred sve većim izazovom mnogih obitelji koje nisu funkcionalne, s obzirom da su zahvaćene ubrzanim ritmom života, površnošću i različitim životnom poteškoćama s kojima se ne uspijevaju nositi. Jedan od dodatnih razloga krize je što se nerijetko pred školskim vjeronaukom zanemaruje župna kateheza kao važan element u pripravi kandidata za sakrament potvrde (usp. *Direktorij*, br. 68.). Prvi korak za nadilaženje krize je osvijestiti vjernicima da Duh Sveti stvara darove i prožima čovjekovo srce kako bi mu pomogao da živi i svjedoči svoju vjeru. Kako bi vjernik ispravno iskusio milost i učinke ovih darova, pozvan je otvoriti svoj život Bogu i tražiti njegovo vodstvo kroz određene životne situacije i odluke. Me-

Jedan od dodatnih razloga krize je što se nerijetko pred školskim vjeronaukom zanemaruje župna kateheza kao važan element u pripravi kandidata za sakrament potvrde (usp. Direktorij, br. 68.).

Jedan od modela koji je potrebno uključiti jest i sakramentalna kateheza koja uz klasične katehetske metode kandidate uvodi u liturgijski život zajednice i značenje slavlja za njihov život. Djecu već nakon slavlja Prve pričesti treba poticati da nastave svoj odgojni put produbljivanjem vjere, živim sudjelovanjem na nedjeljnim euharistijskim slavljinama i uključenjem u župnu zajednicu, naročito u situacijama kada sama obitelj ne pruža djeci prikladan kršćanski i duhovni odgoj.

đutim, u konkretnoj stvarnosti kršćanskih zajednica ne prepoznaju se uvijek takav poziv i dinamika.

Primanje darova Duha Svetoga očitovale su se u životima apostola koji su prije događaja Duhova živjeli u strahu i nerazumijevanju, a primanjem Duha Svetoga postali svjedoci i navjestitelji Radosne vijesti sve do mučeništva. Oni na dobar način pokazuju kakvu korjenitu promjenu Duh Sveti može učiniti u vjernikovu životu i kako se darovi Duha Svetoga mogu živjeti na praktičan način svjedočenjem Kristove smrti i uskrsnuća na isti način kao što su to apostoli činili. Duh Sveti jača vjernikov život za poslanje svjedočenja stvarajući u njemu određene darove koji će mu pomoći da bude hrabar u životu svoje vjere u svakodnevnom životu. Ti darovi Duha ne primaju se automatizmom i nisu opći darovi koji se mogu koristiti u bilo koju svrhu, već posebni darovi koji mu pomažu kada se odluči slijediti Krista i stajati uz svoju vjeru pred izazovima ili životnim poteškoćama. Neprestani poziv vjernicima da se otvore djelovanju Duha Svetoga može postati i novi način vrednovanja sakramenta potvrde.

Sakramentalna kateheza i priprava za slavlje

Mnoge pastoralne poteškoće i novi izazovi u današnjoj stvarnosti poziv su na nužno preispitivanje postojećih modela kateheze i priprave koji trebaju uvijek odražavati kvalitetno uvođenje kandidata u značenje i važnost sakramenta potvrde. Jedan od modela koji je potrebno uključiti jest i *sakramentalna kateheza* koja uz klasične katehetske metode kandidate uvodi u liturgijski život zajednice i značenje slavlja za njihov život. Djecu već nakon slavlja Prve pričesti treba poticati da nastave svoj odgojni put produbljivanjem vjere, živim sudjelovanjem na nedjeljnim euharistijskim slavljinama i uključenjem u župnu zajednicu, naročito u situacijama kada sama obitelj ne pruža djeci prikladan kršćanski i duhovni odgoj.

U smislu *daljnje priprave*, *Direktorij* predlaže da se na početku pastoralne godine predstavi kandidate za potvrdu župnoj zajednici, a »katehetsku pripravu obogatiti duhovnim sadržajima i češćim susretima, kao i sudjelovanjem na nedjeljnim misama te povremenim pristupom sakramentu pomirenja i dakako, uključenjem u pastoralnu aktivnost župe« (usp. *Direktorij*, br. 66.). S obzirom da kandidati u mladenačkoj dobi nemaju osjećaj povezanosti sa župnom zajednicom te su distancirani od nje što dovodi i do udaljavanja mladih nakon slavlja potvrde, u pripravi upravo treba staviti jači naglasak na dužnost i ljepotu kršćanskog poslanja u okviru konkretne župne ili biskupijske zajednice. To se može postići upoznavanjem života župe, uključiti kandidate u karitativne djelatnosti i sl. Kombinacija kateheze, formacije, liturgijskog iskustva i svjedočanstva kršćanske dobrotvornosti početna je priprava na sakrament potvrde koja mlade dovodi do zrelosti vjere i osjećaja pripadnosti Crkvi i konkretnoj zajednici. Za vrijeme priprave, kandidatima se može približiti duh pojedinog liturgijskog vremena, organizirati pokornička slavlja, a u

korizmenom vremenu može se za vrijeme nedjeljnog slavlja euharistije kao jednu od etapa pripreve kandidatima podijeliti tekst Vjeronanja, Očenaša ili Sveto pismo.

Neposredna priprava treba uključiti susret s roditeljima i kumovima te duhovnu obnovu, da kandidati u duhu sabranosti osvijeste dar što ga primaju (usp. *Direktorij*, br. 70-71.). Iznimno je važna konkretna liturgijska priprava za samo slavlje potvrde, kao i uvođenje u znakove i simbole slavlja pa je potrebno uključiti i same kandidate u dogovore oko pripreme. Važno je staviti naglasak na sadržaj, značenje i duh obreda slavlja potvrde u blagdanskim ozračju koje daje obilježje cijelom slavlju. Potvrda se slavi u Duhu Svetom i daje puninu darova Duha Svetoga, a obred se izražava izlivanjem dara Duha Svetoga polaganjem ruku i pomazanjem svetom krizmom kao sakramentalni znak (usp. *Direktorij*, br. 63). U pripravi često izostaje pojašnjenje o značenju geste polaganja ruku i simbolu krizme o kojima bi se kandidate trebalo poučiti kako bi mogli djelatnije sudjelovati u samom obredu i razumjeti važnost obrednog događaja. Jedan od načina može biti posebno poštovanje koje se iskazuje svetome ulju, odnosno krizmi. Na primjer, u ulaznoj procesiji može ga nositi jedan od krizmanika, može se staviti na oltar, okaditi ili iskazati poštovanje na neki drugi način.

Nekoliko je dodatnih elemenata koje *Direktorij* ističe kao važne u *organiziranju slavlja* i koji mogu kandidate bolje uvesti u značenje i simboliku sakramenta potvrde. Predlaže izbjegavati duge uvodne pozdrave, suvišne govore, neprikladne i neukusne geste, simbole i sl. Izbor pjesama trebao bi biti takav da cijela zajednica bude uključena u slavlje, pjesme predviđene za sakrament potvrde i usklađene s biblijskim tekstovima. Navještaj Božje Riječi također je važno dobro pripremiti i izbjeći svaku improvizaciju. Najprikladnije osobe za navještaj su one koje već obavljaju tu službu u zajednici, a mogu se uključiti i predstavnici roditelja, kateheta i kumova. Poseban naglasak se stavlja na Božju riječ: iz slušanja Božje riječi mnogostruko djelovanje Duha Svetoga prožima Crkvu i svakog krštenika i potvrđenika. Budući da je Božja riječ upućena kandidatima, trebali bi je navijestiti drugi vjernici, a ne sami kandidati. Ispravno je da prisutna zajednica u šutnji i molitvi prati obred podjele svete potvrde i da se čuje glas biskupa ili djelatnika koji izgovara formulu sakramenta. Nije preporučljivo liturgijsko pjevanje za vrijeme podjele jer pjesma je liturgijski čin, a ne ukras obreda ili pratnja podjele krizme. Na kraju, prinosnu procesiju treba osmisliti odmjereno i u skladu s ozbiljnošću, preporuča se obred popratiti prinošenjem darova za siromahe ili potrebne, bez suvišnih i nepotrebnih simbola (usp. *Direktorij*, br. 74-78.).

Krštenje Kristovo, mozaik u kupoli arijanske krstionice u Raveni, VI. st.

Ispravno je da prisutna zajednica u šutnji i molitvi prati obred podjele svete potvrde i da se čuje glas biskupa ili djelatnika koji izgovara formulu sakramenta. Nije preporučljivo liturgijsko pjevanje za vrijeme podjele jer pjesma je liturgijski čin, a ne ukras obreda ili pratnja podjele krizme.

U prvim kršćanskim vremenima nakon krštenja slijedi odmah gesta polaganja ruku i zaziv Duha Svetoga što odgovara sakramentu potvrde. Kasnije se potvrda podjeljuje kao zasebni sakrament s polaganjem ruku kao činom podjeljivanja dara Duha Svetoga i mazanjem ulja po čelu. Time krštena osoba postaje potpuni član Crkve i ulazi u službu crkvenog poslanja i navještaja vjere svojim životom, riječima i djelima.

Reljef s prikazom slavlja krštenja i slavlja potvrde, V. st.

Obnova značenja kršćanske inicijacije

Sakrament potvrde ne promatra se samo po učinku, već u cjelovitosti kršćanske inicijacije pa se time ističe važnost obnove njezinog značenja u kršćanskim zajednicama. Krštenje je temeljni sakrament kršćanskog života, a uporište nalazi u Kristovoj zapovijedi da učenici naviještaju Radosnu vijest i krste sve narode. Uvjet koji osoba treba zadovoljiti da primi sakrament je unutarnja promjena života te vjera u Krista i njegov nauk. Čovjek to ne postiže sam svojim snagama, već prima kao dar Božje milosti. Krštenjem zatim vjernik postaje dijelom Crkve kao Božjeg naroda, postaje dio otajstvenog Kristova tijela i prima u sakramentu prvi dar Duha Svetoga. Ujedinjenje s Kristom i Crkvom ostvaruje u kršteniku aktualizaciju spasenjskih otajstava Kristove muke, smrti i uskrsnuća: on prolazi kroz vrata novoga života i ponovno se rađa. Krštenje daje vjernikovu životu novi smisao i značenje, nadu u vječni život u zajedništvu s Bogom. Sakrament nije samo izvanjski obred primanja u Crkvu, već je potvrda Božje milosti i spasenjske volje, a za vjernika to znači novi život u Kristu koji je usmjeren prema sudjelovanju u njegovoj slavi. Takvo značenje potrebno je uvijek iznova približavati vjernicima kako bi osvijestili važnost dara primljenog u sakramentu krštenja.

Sakrament potvrde tako postaje drugi sakrament inicijacije u klasičnom poimanju i njegovo značenje može se razumjeti jedino u povezanosti s krštenjem. Može se promatrati kao *osnaživanje* ili *potvrda* onoga što je primljeno u sakramentu krštenja (usp. *KKC*, br. 1303.). U prvim kršćanskim vremenima nakon krštenja slijedi odmah gesta polaganja ruku i zaziv Duha Svetoga što odgovara sakramentu potvrde. Kasnije se potvrda podjeljuje kao zasebni sakrament s polaganjem ruku kao činom podjeljivanja dara Duha Svetoga i mazanjem ulja po čelu. Time krštena osoba postaje potpuni član Crkve i ulazi u službu crkvenog poslanja i navještaja vjere svojim životom, riječima i djelima. Potvrda je na taj način sakrament primanja dara Duha

Svetoga koji pomaže vjerniku da svoj život učini bližim Kristu i da osnažen postane Kristov svjedok u izgradnji njegovog Tijela u vjeri i ljubavi. Stoga sakrament ne označava prijelaz u zrele dob, već omogućuje vjerniku da punije živi svoj kršćanski poziv i poslanje kroz darove Duha Svetoga.

Sakramenti kršćanske inicijacije u prvim stoljećima podjeljuju se za vrijeme vazmenog bdjenja kada odrasli katekumeni završavaju pripremu i postaju punopravni članovi kršćanske zajednice. S vremenom se sakrament krštenja podjeljuje djeci, sakrament potvrde se dijeli u kasnijoj dobi, a sakrament pričesti se počinje podjeljivati kada dijete zadobiva upotrebu razuma. Iz toga razloga se izmjenjuje klasični redosljed primanja sakramenta, međutim euharistija se i dalje promatra kao vrhunac sakramenata inicijacije pa je neophodno i sakrament potvrde promatrati u takvoj teološkoj hermeneutici. Euharistija je djelotvoran znak Božje milosti, a ponajprije je spomenčin Kristovog vazmenog otajstva. Nije samo sjećanje na povijesne događaje Kristovih otajstava, već ih svako slavlje aktualizira i uprisutnjuje oživljavajući njihovu cjelokupnu snagu i spasenjsku djelotvornost. Križ koji je jednom za svagda postavljen u središte ljudske povijesti uprisutnjuje se u znakovima kruha i vina te euharistijsko slavlje svaki puta iznova ostvaruje sakramentalnu i spasenjsku djelotvornost. Na taj su način kršćani sakramentima inicijacije uronjeni u veliko otajstvo Božje ljubavi te u povijesti spasenja sudjeluju u plodovima Kristove žrtve.

Zaključne misli

Za nadilaženje današnjih poteškoća u shvaćanju sakramenta potvrde potrebno je uključiti sakramentalnu katehezu i kvalitetnije kandidate pripremiti za sudjelovanje u samom slavlju te obnoviti značenje cjelokupne kršćanske inicijacije. Za vjernika inicijacija je sakramentalno sudjelovanje u božanskom životu po djelovanju Crkve. Sakrament krštenja i potvrde podjeljuju se samo jednom jer označavaju biti i djelovati kao kršćani. Sakrament euharistije podjeljuje se jednom kao vrhunac inicijacije i njezin izvor, a zatim se ponavlja kao sakrament neprekidne izgradnje vjernika i cijele Crkve. Ove etape ne formiraju se kao elementi zatvoreni u sebe sa svojim vlastitim učincima, već se otvaraju jedan drugome određujući na taj način ono što je karakteristično za dinamiku inicijacije. Tri sakramenta u klasičnom smislu podjeljuju se sljedećim redom: krštenje kao sakrament koji omogućuje biti kršćanin, potvrda kao sakrament koji omogućuje kršćansko djelovanje i euharistija kao sakrament koji omogućuje puno sudjelovanje u novoj božanskoj stvarnosti kroz dinamiku liturgijskog slavlja. Iako je redosljed danas drugačiji i primaju se u dužem vremenskom okviru ostaje nepromijenjeno značenje da se sakrament potvrde promatra u toj povezanosti s ostalim sakramentima i da postane za vjernike temelj kvalitetnije duhovne i kršćanske izgradnje na putu prema vječnosti. ■

Sakramenti kršćanske inicijacije u prvim stoljećima podjeljuju se za vrijeme vazmenog bdjenja kada odrasli katekumeni završavaju pripremu i postaju punopravni članovi kršćanske zajednice. S vremenom se sakrament krštenja podjeljuje djeci, sakrament potvrde se dijeli u kasnijoj dobi, a sakrament pričesti se počinje podjeljivati kada dijete zadobiva upotrebu razuma. Iz toga razloga se izmjenjuje klasični redosljed primanja sakramenta, međutim euharistija se i dalje promatra kao vrhunac sakramenata inicijacije pa je neophodno i sakrament potvrde promatrati u takvoj teološkoj hermeneutici.

Amor tartareus i kršćanski brak

IVICA RAGUŽ

*Svaki raspad
kršćanskoga braka
uvijek je jedan novi,
zastrašujući i bolni
raspad braka
između Krista i Crkve
u vjernicima, predstavlja
uvijek novu boru, ranu
na Tijelu, a to je Tijelo
Krista i Crkve.*

*Krist muž i Crkva žena,
freska u koru samostana
Svete Marije, Monteluca
(Perugia).*

1. *Questio de coniugiis obscurissima et implicatissima est* – »Razmatranje o braku najmračnije je i najsloženije.« Ako je to rekao sv. Augustin, što da kažem ja, koji bih trebao u ovom kratkom ogledu razmatrati o kršćanskom braku u uvjetima današnjega doba. Ako ovo moje promišljanje uspije donijeti barem malo svjetla u to najmračnije pitanje, već je puno učinjeno, jer možda više od toga nije ni moguće. Kao što znamo, temeljni tekst za razumijevanje kršćanskoga braka jest onaj iz *Poslanice Efežanima* 5, 25-33. Sve što se može pročitati u navedenom tekstu o kršćanskom braku, danas je postalo upitno i odbačeno, tako da zahlađenje vjere u Isusa Krista najočitiije dolazi do izražaja u raspadu kršćanskoga braka. Svaki raspad kršćanskoga braka uvijek je jedan novi, zastrašujući i bolni raspad braka između Krista i Crkve u vjernicima, predstavlja uvijek novu boru, ranu na Tijelu, a to je Tijelo Krista i Crkve. Ukazao bih samo na neke uzroke raspada braka u ovom našem bezbožnom, liberalnom društvu. Treba odmah na početku reći da je kršćanski brak dospio u krizu već u samo antičko doba. O tome svjedoči primjerice sv. Augustin koji se u svojem djelu o herezama osvrće na razne hereze prvih stoljeća kršćanstva, a kojima je zajedničko, između ostaloga, odbacivanje braka i rađanja djece. U novije vrijeme, nakon relativne stabilnosti braka u kršćanskim društvima, velika kriza bračnoga života započinje s protestantizmom, tako da je on zapravo jedan od glavnih pokretača raspada kršćanskoga braka. Naime, s protestantizmom brak je prestao biti sakrament, dakle, postao je obična građanska institucija, a to znači lišen središnjega u kršćanskom braku, a to je realno ostvarenje *ljubavnoga saveza* između Krista i Crkve, o čemu će biti govora malo kasnije. Protestantizam je tako doveo do toga da se sakramentalni brak pretvorio u pitanje »papira«, kako to današnji nevjernici vole reći. I u pravu su: čemu »papir«, ako se brak shvaća kao obična sekularna tvorevina, poput ostalih ljudskih tvorevina? K tomu, treba također podsjetiti da je protestantizam u svojoj liberalizaciji braka dopuštao čak i poligamiju (Bucer) ili pak mogućnost dvostrukoga braka (Luther, Melancthon). Također je za mnoge protestantske crkvene zajednice preljub u braku dostatan razlog da se brak raskine. U tom smislu raspad braka, koji je danas osobito vidljiv i u Katoličkoj crkvi, nije ništa drugo negoli protestantizacija, a time i sekularizacija katoličkoga poimanja braka. Radi se o sljedećem.

Pietro Longhi,
Kršćanski brak, 1755.-1757.

Uživanje i dosadan brak

2. Budući da brak više nije realni izričaj ljubavnoga saveza Krista i Crkve, on u sebi nema više ničeg božanskoga, pretvara se u običnu ljudsku tvorevinu. A ljudska tvorevina podrazumijeva korist, moć, taštinu, danas je to uživanje. Brak se danas, u današnjem društvu, pretvorio u uživanje. Brak traje sve dok supružnici uživaju jedno u drugom. Kada uživanje prestane, prestaje i brak. Uživanje je jedini smisao braka, ono perverzno »treće«, koje danas đavao ubacuje između muškarca i žene kako bi razorio braćni život. Jer, uživanje poznaje samo objekte, osobe se pretvaraju u objekte vlastitoga uživanja. U braku uživanja supružnici postaju jedan drugomu objekt uživanja, supružnici su zapravo su-uživatelji. To, dakako, na početku mami supružnike, jer uživaju jedno u drugom, uživanje im daje golem osjećaj moći, jer jedno drugomu pružaju užitak. Ali to uživanje ne može trajati drugo, jer nijedan objekt ne može zasititi. Štoviše, uživanje je po svojoj logici dionizijsko orgijanje: ono uvijek traži više, a to više jest traženje uvijek novih objekata uživanja. Zato uživanje ne poznaje odnos, jer se odnos odnosi na osobe, a ne na objekte. Uživanje ne želi odnos, osobito ne odnos kao ljubavni savez s drugom osobom: »dok nas smrti ne rastavi«. K tomu, logika uživanja također je razlog zašto se brak danas prestaje shvaćati kao brak muškarca i žene. Budući da je uživanje jedino mjerilo svega i da nitko ništa ne predstavlja (muž Krista, žena Crkvu), sve može biti objekt uživanja, svejedno tko je kojega spola. Zato se nevjernici na Zapadu, kao i mnogi vjernici, ne mogu načuditi Crkvi i njezinu nauku, da ona postavlja granice užitku te čine sve kako bi srušili kršćanski brak kao jedino mjesto pružanja otporu logici uživanja.

3. Budući da se brak shvaća isključivo kao zajednica užitka i ništa više od toga, ljubav se shvaća također kao uživanje. I takav govor o ljubavi, pod vidom uživanja, perverznan je i suptilan način odbaciva-

[...] logika uživanja također je razlog zašto se brak danas prestaje shvaćati kao brak muškarca i žene. Budući da je uživanje jedino mjerilo svega i da nitko ništa ne predstavlja (muž Krista, žena Crkvu), sve može biti objekt uživanja, svejedno tko je kojega spola. Zato se nevjernici na Zapadu, kao i mnogi vjernici, ne mogu načuditi Crkvi i njezinu nauku, da ona postavlja granice užitku te čine sve kako bi srušili kršćanski brak kao jedino mjesto pružanja otporu logici uživanja.

Vjera u Boga u nama budi golemu žudnju, želju koja se potom prelijeva i u žudnju za bližnjim. Bez vjere u Boga preostaje samo uživanje bez žudnje. Uživanje poznaje samo brzo zadovoljenje vlastitih potreba, uživanje ne zna i ne želi čekati, želi odmah zadovoljenje svojih potreba. I tako nastaje velika dosada uživanja, vrhunski dosadan brak, bezbožni brak su-uživalaca: »Važno je vjerovati, jer muž koji ne vjeruje najdosadniji je od svih partnera, baš je pravi istinski križ.« (Kierkegaard)

nja kršćanskoga shvaćanja ljubavi. Rekao bih da takva ljubav, koja je svedena na uživanje, nije ništa drugo doli *amor tartareus* – »paklena ljubav«. Paklena je to ljubav prije svega jer je ona potpuno protivna Božjoj zamisli o čovjeku, a to je da on »ne bude sam«, da bude osoba odnosa, osoba koja živi za drugoga, osoba ljubavnoga saveza: »Nije dobro da čovjek bude sam.« (Post 2, 18) »Bolje je dvojici nego jednom, jer imaju bolju plaću za svoj trud... Pa ako se i spava udvoje, toplije je; a kako će se samac zagrijati?« (Prop 4, 9.11) Ali, suprotno porukama Svetoga pisma, »paklena ljubav« uživanja čovjeka čini samcem, tako da danas živimo u društvu samaca, nesposobnih za ljubavni savez, lotalica koji lutaju iz jednoga nezadovoljstva užitka u drugo nezadovoljstvo. Također je takva ljubav »paklena« i zbog toga što je to brak u kojem više ne postoji žudnja za drugom osobom. Zapravo, živimo u društvu bez žudnje. Jer žudnja podrazumijeva vjeru u Boga. Vjera u Boga u nama budi golemu žudnju, želju koja se potom prelijeva i u žudnju za bližnjim. Bez vjere u Boga preostaje samo uživanje bez žudnje. Uživanje poznaje samo brzo zadovoljenje vlastitih potreba, uživanje ne zna i ne želi čekati, želi odmah zadovoljenje svojih potreba. I tako nastaje velika dosada uživanja, vrhunski dosadan brak, bezbožni brak su-uživalaca: »Važno je vjerovati, jer muž koji ne vjeruje najdosadniji je od svih partnera, baš je pravi istinski križ.« (Kierkegaard) Da, život bez vjere u Isusa Krista vrhunski je dosadan život!

4. K tomu, treba reći da je takav bezbožni brak protivan plodnosti, djeci. Jer, supružnici znaju da djeca donose sve, samo ne uživanje. Ili pak, drukčije rečeno, djeca se žele samo ako supružnici mogu djecu uskladiti sa svojim uživanjem, ili još gore, samo ako su djeca produžetak njihova uživanja. Zato brak danas nema gotovo nikakvu odgojnu dimenziju, on je puka zajednica uživanja. I djeca odrastaju u obiteljima bez odgoja, gledaju svoje roditelje kojima je na pameti jedino i samo uživanje. I ne mogu da još nešto ne napomenem. *Amor tartareus* – »paklena ljubav« bezbožnoga zapadnog čovjeka ide osobito protiv majčinstva. Jer majčinstvo znači ovisnost i podređenost djetetu i mužu, žena je prisiljena povući se na određeno vrijeme iz društva moći, pokazivanja, zarađivanja. Time ona ne može slijediti današnji ideal samoostvarenja, a to je potpuna neovisnost i, dakako, i površ svega uživanje! »Paklena ljubav« čak i kada dopušta majčinstvo, pervertira ga, primjerice, vidjet ćete po medijima majke, ali uvijek bez očeva. Ili još gore, majke koriste svoje dijete za izričaj moći pa se naslikavaju i pokazuju svoje trbuhe (trofeje), čime pervertiraju dostojanstvo i čednost majčinstva. Majčinstvo je tu podređeno isključivo logici uživanja, statusne moći, a takve žene »paklene ljubavi« kao da nam tim postupcima vrište: »Ja sam ipak i dalje neovisna i dalje uživam i samo uživam«.

5. Brak se, dakle, za bezbožna čovjeka čini kao nemoguća ustanova. Štoviše, ona zaista jest nemoguća za sve one koji ne vjeruju, i to ne samo u Isusa Krista, nego i u Boga. Razvidno je da su brakovi stabilni i da se daleko manje događaju rastave brakova u religiozno-traditional-

nim društvima. Najviše rastava, a time totalni raspad braka i obitelji je bezbožnom liberalnom društvu. To pokazuje da brak može opstati samo tamo gdje se vjeruje u Boga, odnosno tamo gdje se vjeruje u Isusa Krista, kako bismo to trebali mi, kršćani, vjerovati. Religiozno-tradicionalna društva nisu postavljala u pitanje ljudsku narav koju je Bog stvorio. Postojalo je određeno poštovanje prema ljudskoj naravi, koliko god se čovjek i prije Isusa Krista izopačeno odnosio prema njoj, kako čitamo u Poslanici Rimljanima, u Prvom poglavlju. Bezboštvo, koje je izraslo iz otpada od kršćanstva, a to je današnje liberalno društvo, jest radikalni udar ne samo na vjeru u Boga, nego na cjelokupnu ljudsku narav. Bezbožni čovjek želi uništiti narav! Zašto? Zato što narav predstavlja nešto što toga bezbožnog čovjeka određuje, nešto što on sam nije stvorio, nešto što ga čini ovisnim (rasa, spol, kultura) o Bogu. A bezbožni čovjek želi apsolutnu neovisnost, jer ne želi da njegova volja bude ičim podređena, ičim od Boga stvorenim. On mrzi ono što mi kršćani volimo, a to je narav koju je Bog stvorio, a ljubi ono što mi mrzimo, a to je izopačena volja koja želi postojati bez Boga. Dakle, današnje bezbožno društvo, koje je izraslo iz odbacivanja kršćanstva, predstavlja najveći mogući udar na od Boga stvorenu ljudsku narav, a time i na obitelj. Svjedoci smo nastajanja novoga čovjeka, pokušaja stvaranja nove ljudske naravi, a time i potpuno novoga poimanja braka i obitelji.

Brak kao mistična igra uloga

6. Protiv takvoga shvaćanja braka i obitelji ne možemo se kao kršćani suprotstavljati govorom i vrjednotama. Bezbožni čovjek čak i želi da govorimo o vrjednotama, jer je vrjednota ono što čovjek sam »vrjednuje«, određuje, ovisno o onom što je u skladu s njegovom voljom. Stoga i danas živimo u vrjednotama. Ne. Kršćani ne trebaju govoriti o vrjednotama, nego o Božjim zapovijedima, dakle, o onom što ne dolazi od čovjeka, od njegova »vrjednovanja«, nego od Boga. Jedna je takva zapovijed upravo takva te govori da nije dobro da čovjek bude sam – »Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu i bit će njih dvoje jedno tijelo.« (Post 2, 24) – i da se plodi i množi. Kao što rekoh, srce kršćanskoga saveza jest ljubavni savez Krista i Crkve. Kao što je Krist u vječnom savezu sa svojom Crkvom, tako muž i žena, ulazeći u brak, sklapaju vječni ljubavni savez jedno s drugim, neovisno o tome hoće li u tom braku uživati ili ne. Iz toga slijedi da kršćanski brak nije prijateljstvo. Naime, u prijateljstvu se ne sklapa savez s prijateljem i prijateljstvo traje dokle god su prijatelji »suglasni glede božanskoga i ljudskoga« (Ciceron). Kršćanski brak trebao bi biti prijateljstvo, ali on opstoji i treba opstojati neovisno o tome hoće li kasnije kod supružnika postojati prijateljstvo, suglasje glede božanskoga i ljudskoga. I to je upravo kamen spoticanja za bezbožnike i za mnoge katolike. Oni bi htjeli brak kao prijateljstvo, još gore, brak kao uživanje. A čim prestanu »suglasja«, brak se prekida. Upravo protivno tomu, kršćanski brak počiva na vjeri u ludu Kristovu ljubav

Bezbožni čovjek želi uništiti narav! Zašto? Zato što narav predstavlja nešto što toga bezbožnog čovjeka određuje, nešto što on sam nije stvorio, nešto što ga čini ovisnim (rasa, spol, kultura) o Bogu. A bezbožni čovjek želi apsolutnu neovisnost, jer ne želi da njegova volja bude ičim podređena, ičim od Boga stvorenim. On mrzi ono što mi kršćani volimo, a to je narav koju je Bog stvorio, a ljubi ono što mi mrzimo, a to je izopačena volja koja želi postojati bez Boga.

Mozaik u kaloti apsida crkve Svete Marije u Trasteveru (Rim), XII. st.

Kršćanski supružnici uvijek trebaju imati na umu da su oni sakrament, da oni nemaju ulogu predstavljanja samih sebe ili ulogu koju im namjenjuje »paklena ljubav« ovoga svijeta. Kršćanski supružnici trebaju igrati takoreći mističnu igru, »igrati ulogu« predstavljanja Krista i Crkve.

prema Crkvi, na njegovoj ludoj ljubavi prema nama, neovisno o tome kakvi mi jesmo, a mi jesmo grješnici: »Zbilja, jedva bi tko za pravedna umro; možda bi se za dobra tko i odvažio umrijeti. A Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grješnici, Krist za nas umrije.« (Rim 5, 7-8) Da, to je srce kršćanskoga braka! Tko ne vjeruje u takvu Kristovu ljubav, ne može opstati u braku: bit će ovisan o užitku, o vlastitim osjećajima. Ne će moći ostati u braku, ako naiđe na neuzvratanu ljubav, još više, ako ne bude »ostvaren« u braku, kako to kazuje »paklena ljubav«. Ne. Kršćanin ostaje u braku i kada je »neostvaren« i kada je nesretan u braku, jer ostaje vje-

ran Kristovoj ljubavi prema Crkvi. Još bolje: ljubi ludom Kristovom ljubavlju svojega supružnika, premda s njim možda nema nikakva suglasja. To sve kršćanin može, jer je obuzet Kristovom ljubavlju, jer ga vodi velika nada u vječni život, a to je da vjernik sebe ne ostvaruje ovdje na svijetu, nego jedino u vječnosti.

7. Kršćani ulaze u brak da bi njihovo zajedništvo bilo sakrament, a to znači da bi oni bili sredstva Božjega djelovanja u svijetu. Kada ljube i kada rade, kada se raduju i tuguju, kada rađaju i odgajaju djecu, kršćanski supružnici to čine i uvijek trebaju činiti tako da jesu i da budu »sakramenti«, a to znači sredstva kojima se Bog služi kako bi po njima ostvarivao istinsku ljubav u ovom svijetu, a to je ljubav shvaćena kao savez. Svaki je kršćanski brak sakrament, a to znači vidljivo ostvarenje istinske ljubavi u ovom svijetu, a to je vjerna, trajna i vječna ljubav između Krista i Crkve. Svaki pak prekid braka jest zamračenje istinske ljubavi, propadanje u logiku »paklene ljubavi« ovoga svijeta. Ili, da to možda pojasnim na jednostavniji način. Protivno bezbožnomu braku, gdje svatko takoreći igra svoju ulogu, ili još gore, onu ulogu koju ima zadaje Đavao ili duh ovoga svijeta, u kršćanskom braku muž i žena igraju drukčije, sakramentalne, mistične uloge. Tako muž jest i treba biti sakrament Krista, a to znači ljubiti ludo predano svoju ženu, onako kako Krist ljubi svoju Crkvu. A i žena treba biti sakrament Crkve, tj. ljubiti tako ludo poslušno svojega muža kao što Crkva poslušno ljubi Krista. Kršćanski supružnici uvijek trebaju imati na umu da su oni sakrament, da oni nemaju ulogu predstavljanja samih sebe ili ulogu koju im namjenjuje »paklena ljubav« ovoga svijeta. Ne. Kršćanski supružnici trebaju igrati takoreći mističnu igru, »igrati ulogu« predstavljanja Krista i Crkve. Dokle god traje takvo sakramentalno, mistično »igranje uloga« u braku, taj će brak biti blagoslovljen i plodan. I za kraj, kao što Krist i Crkva u svojem plodnom ljubavnom savezu rađaju djecu, vjernike, tako i muž i žena u braku rađaju djecu kao nove slike Božje, zamislite, rađaju »bogove« na ovom svijetu, jer svako dijete jest »bog«, slika i prilika samoga Boga. ■

Liturgijsko slavlje sklapanja ženidbe

ZVONKO PAŽIN

U pastoralu se susrećemo sa „sakramentalizacijom“, odnosno s pojavom da određeni broj vjernika sakramentima pristupa iz tradicionalnih razloga, pri čemu njihova vjera i njihov vjerski život nisu nužno u skladu sa sakramentima koje traže. Pastoralni djelatnici se ipak trude da slavljenje tih sakramenata bude izraz vjere, pa se onda za prvu pričest i krizmu postavlja uvjet redovitog pohađanja kateheze i sudjelovanje na misi i inim župskim aktivnostima. Pri tome će određeni broj vjernika – ako baš moraju – formalno ispuniti sve te uvjete, ali će i nakon toga njihov vjerski život ostati na istoj razini. Za takve je jedino važno da je njihovo dijete „sve obavi“, što je onda razlog za veliko obiteljsko slavlje.

E sada, ako bi za sakramente inicijacije bili uvjet vjera i osobno prijanjanje uz Krista, što je s vjenčanjem? Ženidba je naravna stvarnost te vjernici – bez obzira koliko su privrženi Crkvi – imaju pravo na crkveno vjenčanje. Što učiniti da pretjerano izvanjsko slavlje ne ugrozi svetost ovoga sakramenta? Vidimo kako su župnici u ovome smislu sve više i više pod pritiskom. Ovdje bismo htjeli pokazat ukratko razvoj liturgijskog slavlja od početaka do današnjeg obreda, da bismo na koncu ukazali na neke dvojbe kao i na moguća rješenja.

Povijesni razvoj

Ženidba je naravna i iskonska stvarnost. Bog je stvorio čovjeka kao muško i žensko, određujući da njih dvoje budu jedno tijelo te da se množe i napuče zemlju. Taj prvotni Božji blagoslov uvijek je ostao nad supruzima i roditeljima, pa i nakon iskonskoga grijeha. Nadalje, najuzvišenije otajstvo saveza Boga i njegova naroda u Svetom se pismu prisposobljuje upravo sa zaručništvom i ženidbenom vezom, baš kao što se ljubav Krista i Crkve uspoređuje s otajstvom bračnoga i obiteljskog života.

Zbog te naravne svetosti, u počecima za kršćane nisu bili propisani posebni obredi sklapanja ženidbe, nego je za njih, prema Apostolskoj predaji s početka 3. stoljeća, vrijedilo pravilo „uzeti ženu po zakonu“. Poslanica Diogenetu iz 2. st. za kršćane veli da oni „prihvataju svugdje domaće običaje u odijevanju, hrani i uopće načinu života“. Do 4. st. nemamo sigurnih svjedočanstava o kršćanskom obredu vjenčanja, iako možemo pretpostaviti da su kršćani ipak imali neke vlastite običaje. Tako Ignacije Antiohijski na početku 2. stoljeća veli da „dolikuje muškarcima i ženama koji se žene da svoju privolu potvrde u nazočnosti biskupa, da bi njihova ženidba bila u Gospodinu, a ne potaknuta požudom.“ Prvi tipično kršćanski element u slavlju ženidbe s

Ženidba je naravna i iskonska stvarnost. Bog je stvorio čovjeka kao muško i žensko, određujući da njih dvoje budu jedno tijelo te da se množe i napuče zemlju. Taj prvotni Božji blagoslov uvijek je ostao nad supruzima i roditeljima, pa i nakon iskonskoga grijeha. Nadalje, najuzvišenije otajstvo saveza Boga i njegova naroda u Svetom se pismu prisposobljuje upravo sa zaručništvom i ženidbenom vezom, baš kao što se ljubav Krista i Crkve uspoređuje s otajstvom bračnoga i obiteljskog života.

U 11. st. javlja se obred sklapanje ženidbe (doslovno) na vratima crkve, nakon čega bi slijedila misa za mladence (s vlastitim obrascima) ili misa u čast Presvetog Trojstva. Međutim, svi su ovi obredi bili tek preporučivani, ali ne i obvezatni. Pa ipak, sve se više nastojalo da se ženidba slavi javno, u crkvenom okruženju. U liturgiju se uključuju i popularni elementi kao što je blagoslov kruha i vina, koje onda svi mogu kušati te blagoslov bračne ložnice. Na taj se način htjelo »pokršćaniti« različite narodne običaje i u isto vrijeme kontrolirati valjanost ženidaba. U tome je smislu u 12. st. sinoda u Rouenu propisuje da vjenčanje ne smije biti poslije objeda, nego da natašte moraju biti i mladenci i svećenik.

početka 5. st. je pokrivanje mladenaca velom uz blagoslovnu molitvu. Ovaj je obred bio propisan za klerike, a laicima je bio samo preporučen. U 11. st. javlja se obred sklapanje ženidbe (doslovno) na vratima crkve, nakon čega bi slijedila misa za mladence (s vlastitim obrascima) ili misa u čast Presvetog Trojstva. Međutim, svi su ovi obredi bili tek preporučivani, ali ne i obvezatni. Pa ipak, sve se više nastojalo da se ženidba slavi javno, u crkvenom okruženju. U liturgiju se uključuju i popularni elementi kao što je blagoslov kruha i vina, koje onda svi mogu kušati te blagoslov bračne ložnice. Na taj se način htjelo »pokršćaniti« različite narodne običaje i u isto vrijeme kontrolirati valjanost ženidaba. U tome je smislu u 12. st. sinoda u Rouenu propisuje da vjenčanje ne smije biti poslije objeda, nego da natašte moraju biti i mladenci i svećenik. Očito se htjelo stvoriti uvjete da privola bude dana svjesno i da obred bude dostojanstven.

Tek je na Tridentskom saboru u 16. st. bilo određeno da se ubuduće imaju smatrati valjanima samo ženidbe sklopljene pred vlastitim župnikom i pred trojicom ili dvojicom svjedoka, a ta bi se ženidbe onda upisivala u crkvene matice. Time se trebalo riješiti pitanje tajnih ženidbi, zbog čega je znalo doći do bigamije. Kao rezultat ovih odredaba u Rimskom obredniku iz 1614. godine donosi se red sklapanja u kojem se u uvodnim napomenama daju pravne upute što župnik treba učiniti da bi ženidba bila sigurno valjana. Sâm obred je veoma jednostavan. Župnik traži privolu mladenaca pred dvojicom ili trojicom svjedoka, blagoslivlje prsten koji ženik stavi nevjesti na prstenu lijeve ruke i prihvati njihovu privolu riječima „Ja vas združujem u ženidbu.“ Tek kao mogućnost ostaje misa za mladence koja sadržava i blagoslov mladenke. Ističemo, međutim, kako se u uvodnim rubrikama napominje: „Uostalom, ako se gdje upotrebljava drugi pohvalni običaj i ceremonije kod vjenčanja, dolikuje, da se zadrže“.

Ti su se »pohvalni običaji« čuvali i sačuvali. Tako, na primjer, u sjevernoj Hrvatskoj i na područjima Austrijske carevine još je od 1625. godine u vlastitim obrednicima sve do 20. st., nakon privile (opširnije od one koja se donosi u Rimskog obredniku) mladenci su na moćima ili nad križem govorili prisegu nalik onoj koja se navodi na koncu Tridentske vjeroispovijesti: »Tako mi pomogao Bog, blažena Djevica Marija i svi sveci Božji...« U nekim je obrednicima donesena i prigodna homilija i to na narodnom jeziku. Kod blagoslova i davanja prstenja odstupa se od rimske prakse: blagoslivljaju se i izmjenjuju dva prstena, koji se stavljaju na prstenjak desne ruke.

Važeći Red sklapanja ženidbe

Novi red sklapanja ženidbe objavljen je 1969. godine, a hrvatski prijevod već 1970. U prethodnim napomenama ponavlja se drevna preporuka: „U krajevima gdje je na snazi Rimski obrednik vjenčanja neka se prirede posebni obrednici prilagođeni običajima i potrebama pojedinih krajeva.“ Prema ovome obredu, sklapanje ženidbe se može slaviti u sklopu euharistije, a mladenci mogu pristupiti pričesti pod

obje prilike. Time se naglašava da je euharistija svadbena gozba Jaganjčeva, slika one ljubavi kojom Krist ljubi Crkvu.

Kada je vjenčanje pod misom, svećenik može dočekati mladence na ulazu u crkvu ili pred oltarom, a obred prijema se može i ispustiti i odmah početi s misom. Ukoliko to rubrike traže, govori se Slava, a ako ne, misa se nastavlja zbornom molitvom. Slavlje ženidbe u užem smislu započinje nakon homilije. Svećenik pozove mladence da odgovore na pitanja koja se odnose na slobodu, nerazrješivost i

Rogier van der Weyden,
Sakrament ženidbe, 1445.

Kada je vjenčanje pod misom, svećenik može dočekati mladence na ulazu u crkvu ili pred oltarom, a obred prijema se može i ispustiti i odmah početi s misom. Ukoliko to rubrike traže, govori se Slava, a ako ne, misa se nastavlja zbornom molitvom. Slavlje ženidbe u užem smislu započinje nakon homilije.

Prisega
na znamenju
svetoga križa.

Godine 1991. godine pojavilo se novo tipsko izdanje reda sklapanja ženidbe, a hrvatski prijevod je objavljen 1997. godine. Osim za Rimski kanon, u ovom izdanju nude se još umetci za drugu i treću euharistijsku molitvu. Izričito se kaže da se ženidbeni dokumenti potpisuju na koncu mise u sakristiji ili pred narodom, ali ne na oltaru. Nažalost, u drugom hrvatskom izdanju nema više mogućnosti da se privola potvrdi prisegom. Obred vjenčanja izvan mise identičan je onome u misi.

o spremnosti prihvaćanja djece i njihova odgoja u kršćanskoj vjeri, a zatim ih zatim poziva da izreknu privolu: »Ja, I., uzimam tebe za svoju ženu (za svoga muža) i obećavam ti vjernost u dobru i zlu, u zdravlju i bolesti. Ljubit ću te i poštovati u sve dane života svoga.« Kao druga mogućnost, ova je formula preinačena u trostruko pitanje koje svećenik upravlja prvo zaručniku, a onda zaručnici. U prvom izdanju našega obrednika iz 1970. godine mladenci su mogli privolu potvrditi prisegom na znamenju svetoga križa: »Tako mi pomogao Bog, Blažena Djevica Marija i svi sveci Božji«, kako je to bilo u našim starim obrednicima. Nakon toga svećenik kaže: »Gospodin vam bio dobrostiv, potvrdio privolu što je pred Crkvom očitovaste, ispunio vas svojim blagoslovom. Što Bog združi, čovjek neka ne rastavlja.« Dva su obrasca sveopće molitve. Donose tri mise za zaručnike od kojih svaka ima zbornu, darovnu i popričesnu molitvu, predslavlje, blagoslovnu molitvu koja se govori na koncu Molitve Gospodnje te završni trostruki misni blagoslov.

Godine 1991. godine pojavilo se novo tipsko izdanje reda sklapanja ženidbe, a hrvatski prijevod je objavljen 1997. godine. Osim za Rimski kanon, u ovom izdanju nude se još umetci za drugu i treću euharistijsku molitvu. Izričito se kaže da se ženidbeni dokumenti potpisuju na koncu mise u sakristiji ili pred narodom, ali ne na oltaru. Nažalost, u drugom hrvatskom izdanju nema više mogućnosti da se privola potvrdi prisegom. Obred vjenčanja izvan mise identičan je onome u misi. Ostavljena je mogućost pričesti mladenaca i onda kada se vjenčanje slavi izvan mise.

Obrednik donosi i *Red slavljenja ženidbe između katoličke strane i katekumenske ili nekršćanske strane*. U uvodnim se didaskalijama ispušta dio koji govori o prethodnoj krsnoj milosti. Samo sklapanje ženidbe ne razlikuje se od prethodnih obreda. Uzima se treća molitva ženidbenog blagoslova, ali s nekim preinakama. Tako na primjer, umjesto »sakramentom ženidbe« stoji »ženidbenim savezom«, a umjesto »neka obitelj ukrase djecom, obogate Crkvu«, kaže se »resio ih neporočan život i prokušane roditeljske vrline«.

Poteškoće i otvorena pitanja

Svjetovni i pomodni elementi

Sve se više susrećemo s onim mladencima koji žele da njihovo vjenčanje, kao i samo svadbeno slavlje, bude »glamurozno«, po uzoru na filmske i televizijske spektakle. Za crkveno vjenčanje angažiraju se glazbenici s glazbom koja često nije ni liturgijska, tu su bogati cvjetni aranžmani i posebni ukrasi u crkvi. U pratnji mladenaca su djevuše, dječica koja nosi prstenje. Pred crkvom koji puta članovi neke počasne garde dočekuju mladence koji dolaze u kočiji... Za potrebe snimanja crkvi se postavlja specijalno osvjetljenje, a od svećenika se traži da na liturgijsku odjeću diskretno stavi manji mikrofon... Koji puta će se donijeti „vjenčana svijeća“ koja se u određenom trenutku užeže dok se govori neki slatunjavi tekst skinut s mrežnih stranica... Štoviše, čuju se i zahtjevi da svećenik predsjedava slavlju vjenčanja izvan crkve, u nekom restoranu i slično, kako se to vidi u televizijskim serijama. Kako se snaći u ovome? »Tu se hoće mudre pameti«, kako bi rekla Ivana Brlić-Mažuranić. Možemo li osporavati mladencima snimanje i fotografiranje vjenčanja, dok se u isto vrijeme naša veleslavlja uživo prenose uz brojne snimatelje i svu televizijsku tehniku? *Direktorij za obiteljski pastoral Crkve u Hrvatskoj* ipak naglašava da izvanjsko slavlje ne bi trebalo remetiti tijek liturgijskog čina te na koncu naglašava: „Valja biti na oprezu te, bez želje za diskriminacijom, paziti da ne pretjeruju u izvanjskom slavlju upravo oni mladenci za koje je općenito

Obrednik donosi i Red slavljenja ženidbe između katoličke strane i katekumenske ili nekršćanske strane. U uvodnim se didaskalijama ispušta dio koji govori o prethodnoj krsnoj milosti. Samo sklapanje ženidbe ne razlikuje se od prethodnih obreda. Uzima se treća molitva ženidbenog blagoslova, ali s nekim preinakama. Tako na primjer, umjesto »sakramentom ženidbe« stoji »ženidbenim savezom«, a umjesto »neka obitelj ukrase djecom, obogate Crkvu«, kaže se »resio ih neporočan život i prokušane roditeljske vrline«.

Primjer nesnalaženja u liturgijskoj komunikaciji urešavanjem kojim se narušava dostojanstvo liturgijskog prostora.

Ivan Pavao II. veli da valja imati na umu da je ženidba »sakrament zbilje koji postoji već u redu stvaranja, on je bračni ugovor koji je »u početku« ustanovio Stvoritelj. Prema tome, odluka muškarca i žene, odluka da neopozivim bračnim pristankom čitav svoj život vežu nerazdruživom ljubavlju i bezuvjetnom vjernošću, zapravo uključuje, pa i onda kada to nije sasvim svjesno, stav duboke poslušnosti Božjoj volji, što nužno traži njegovu milost.«

poznato da su daleko od Crkve, ili koji iza sebe imaju neuspjele građanske brakove.« A evo, kao da nam filmski i ini spektakli na velika vrata ulaze u crkvu. Što nam se događa? Kako da se svećenik postavi pred ovakvim zahtjevima? Kako naći pravu mjeru, da vjenčanje bude i svečano i radosno, a ipak dostojanstveno?

Oduvijek su svatovski običaju bili bogati i raznoliki. Sada se ti slavljenički elementi žele uvesti i u sam obred. Je li to možda zbog toga, što je liturgija vjenčanja razmjerno siromašna? Moguće. Evo. Osnovni su elementi; privola, blagoslov i izmjena prstenja, a ostalo su molitve i molitve. A u drugim sakramentalnim slavljinama uz ono bitno imamo toliko »nadopunjavajućih obreda«. Kod krštenja je to mazanje krizmanim uljem, davanje bijele haljine i paljenje svijeće. Kod ređenja su to prostracija, predaja evanđelistara, oblačenje, davanje obećanja poslušnosti, mazanje uljem, predaja kaleža i plitice, itd. Nije čudo da su naši susjedi Talijani u svom vlastitom obredniku u obred vjenčanja kao mogućnost uveli blagoslov i škropljenje vodom kao spomen krštenja, mogućnost da mladenci jedno od drugoga traže privolu (»Želiš li ujediniti svoj život s mojim u Gospodinu koji nas je stvorio i otkupio?«), mogućnost prekrivanja mladenaca velom te krunjenje mladenaca krunom od cvijeća ili od nekog drugog materijala pri čemu svećenik govori: »I., primi kao krunu ovu Božju službenicu I.« Konačno, daje se i mogućnost svečane predaje Biblije. Umjesto da izbacujemo posebnost koju smo imali (prisegu na križ), možda bismo se u prilagodabama mogli nadahnuti onim što su Talijani učinili...

Nevjerujući kršćani i crkveno vjenčanje

Dobar dio naših vjernika misli da su sakramenti inicijacije uvjet za sklapanje ženidbe u crkvi. Naravno da to nije tako, jer crkveno pravo poznaje i mješovite ženidbe. Uvjet je da nekatolička (ili nekrštena) strana priznaje nerazrješivost i jednost ženidbe, usmjerenost na rađanje djece te jednako dostojanstvo muža i žene. Što, međutim, učiniti kada su mladenci kršteni, a koji se izjašnjavaju kao nevjernici? Naravno, to je prigoda da ih svećenik potakne da ponovno otkriju vrijednost i ljepotu kršćanskog načina život. Međutim, što ako oni ostanu istoga uvjerenja? Ivan Pavao II. veli da valja imati na umu da je ženidba »sakrament zbilje koji postoji već u redu stvaranja, on je bračni ugovor koji je 'u početku' ustanovio Stvoritelj. Prema tome, odluka muškarca i žene, odluka da neopozivim bračnim pristankom čitav svoj život vežu nerazdruživom ljubavlju i bezuvjetnom vjernošću, zapravo uključuje, pa i onda kada to nije sasvim svjesno, stav duboke poslušnosti Božjoj volji, što nužno traži njegovu milost.« Prema tome, i takvi se mladenci mogu i smiju vjenčati u crkvi, dokle god priznaju jednost i nerazrješivost ženidbe kao i njezinu usmjerenost prema rađanju i odgoju djece.

Zaključak

Crkva je pozvana biti uporna u naviještanju evanđelja. Zato će priprava na vjenčanje biti sjajna prigoda da se u mladencima raspiri žar vjere, te da ih se uputi u pravi smisao kršćanske ženidbe. Svećenik će k tome nastojati da obred vjenčanja odiše pobožnošću tako da ga izvanjski elementi ne zasjene. Nadalje, ove dvojbe i pitanja mogu biti povodom da razmislimo koje bismo „hvalevrijedne“ običaje – stare i nove – mogli i trebali uvrstiti u obred vjenčanja tako da se više istakne smisao sakramenta koji se slavi, a da u isto vrijeme obred bude i svečan i dostojanstven i radostan. Možda bismo u tome smislu mogli očekivati ​​podrobnije naputke naših biskupa, pa i u vlastitom obredu vjenčanja... ■

LITURGIJSKI KALENDAR

LIPANJ

- 19 N **DVANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU**
20 P Svagdan: 2Kr 17,5-8.13-15a.18; Ps 60,3-5.12-13; Mt 7,1-5
21 U **Sv. Alojzije Gonzaga**, redovnik, *spomendan*
od dana: 2Kr 19,9b-11.14-21.31-35a.36; Ps 48,2-4.10-11;
Mt 7,6.12-14
22 S Svagdan; *ili: Sv. Paulin Nolanski; ili: Sv. Ivan Fisher i Toma More*: 2Kr 22,8-13; 23,1-3; Ps 119,33-34.36-37.40; Mt 7,15-20
23 Č **ROĐENJE SV. IVANA KRSTITELJA**, *svetkovina*
Iz 49,1-6; Ps 139,1-3.13-15; Dj 13,22-26; Lk 1,57-66.80
24 P **PRESVETO SRCE ISUSOVO**, *svetkovina*
25 S **Bezgrješno srce Blažene Djevice Marije** Iz 61,9-11;
Otp. pj.: 1Sam 2,1.4-8; Lk 2,41-51
26 N **TRINAESTA NEDJELJA KROZ GODINU**
27 P Svagdan; *ili: Sv. Ćiril Aleksandrijski, biskup i crkveni naučitelj*
Am 2,6-10.13-16; Ps 50,16b-23; Mt 8,18-22
28 U **Sv. Irenej**, biskup i mučenik, *spomendan*
od dana: Am 3,1-8; 4,11-12; Ps 5,4b-8; Mt 8,23-27
29 S **SV. PETAR I PAVAO**, apostoli, *svetkovina*
Dj 12,1-11; Ps 34,2-9; 2Tim 4,6-8.17-18; Mt 16,13-19
30 Č Svagdan; *ili: Prvomučenicu Svete Rimske Crkve*
Am 7,10-17; Ps 19,8-11; Mt 9,1-8

SRPANJ

- 1 P Svagdan: Am 8,4-6.9-12; Ps 119,2.10.20.30.40.131;
Mt 9,9-13
2 S Svagdan: Am 9,11-15; Ps 85,9.11-14; Mt 9,14-17
3 N **ČETRANAESTA NEDJELJA KROZ GODINU**
4 P Svagdan; *ili: Sv. Elizabeta Portugalska*
Hoš 2,16.17b-18.21-22; Ps 145,2-9; Mt 9,18-26
5 U **SV. ĆIRIL I METOD**, zaštitnici Europe, *blagdan*
vl.: Dj 13,46-49; Ps 117,1-2; Lk 10,1-9
6 S Svagdan; *ili: Sv. Marija Goretti, djeвица i mučenica*
Hoš 10,1-3.7-8.12; Ps 105,2-7; Mt 10,1-7
7 Č Svagdan: Hoš 11,1.3-4.8c-9; Ps 80,2ac.3bc.15-16; Mt 10,7-15
8 P Svagdan: Hoš 14,2-10; Ps 51,3-4.8-9.12-14.17; Mt 10,16-23
9 S Svagdan; *ili: Bl. Marija od Propetoga Petković, djeвица*
Iz 6,1-8; Ps 93,1-2.5; Mt 10,24-33
10 N **PETNAESTA NEDJELJA KROZ GODINU**
11 P **SV. BENEDIKT**, opat, zaštitnik Europe, *blagdan*
vl.: Izr 2,1-9; Ps 34,2-11; Mt 19,27-29
12 U Svagdan: Iz 7,1-9; Ps 48,2-8; Mt 11,20-24
13 S Svagdan; *ili: Bl. Djeвица Marija Bistrička*:
Iz 10,5-7.13-16; Ps 94,5-10.14-15; Mt 11,25-27
14 Č Svagdan; *ili: Sv. Kamilo de Lellis*:
Iz 26,7-9.12.16-19; Ps 102,13-21; Mt 11,28-30
15 P **Sv. Bonaventura**, biskup i crkveni naučitelj, *spomendan*
od dana: Iz 38,1-6.21-22.7-8; Iz 38,10-12.16; Mt 12,1-8
16 S Svagdan; *ili: Bl. Djeвица Marija od brda Karmela*
Mih 2,1-5; Ps 10,1-4.7-8.14; Mt 12,14-21

Dvanaesta nedjelja kroz godinu

19. lipnja 2022

ULAZNA PJESMA

Gospodin je jakost narodu svome, tvrđava spasa svom Pomazaniku. Spasi narod svoj, Gospodine, i blagoslovi svoju baštinu, pasi ih i nosi dovijeka! (Ps 28, 8-9)

ZBORNA MOLITVA

Daj, Gospodine, da ti uvijek služimo sa strahopoštovanjem i ljubavlju. Ti nikada ne kratiš svoga vodstva vjernima koje si utemeljio u svojoj ljubavi. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, primi žrtvu pomirenja i hvale: po njoj nas očisti od grijeha da ti se sviđi ljubav naših duša. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Ja sam pastir dobri, i život svoj polažem za ovce svoje, govori Gospodin. (Iv 10, 11.15)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, pričest svetog tijela i predragocjene krvi obnavlja nam božanski život. Molimo te da svako slavljenje otajstva učvrsti jamstvo našeg spasenja. Po Kristu.

Prvo čitanje Zah 12, 10-11; 13, 1

Gledat će onoga koga su proboli (Iv 19, 37)

Čitanje Knjige proroka Zaharije

Ovo govori Gospodin:»Na dom Davidov i na Jeruzalemce izlit ću duh milosni i molitveni. I gledat će onoga koga su proboli; naricat će nad njim kao nad jedincem, gorko ga oplakivati kao prvenca. U onaj dan plač velik nastat će u Jeruzalemu, poput plača hadad-rimonskog u ravnicu megidonskoj. U onaj dan otvorit će se izvor domu Davidovu i Jeruzalemcima da se operu od grijeha i nečistoće.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 63, 2-6.8.9

Pripjev: Tebe žeđa duša moja, Gospodine, Bože moj!

O Bože, ti si Bog moj:
gorljivo tebe tražim;
tebe žeđa duša moja, tebe želi tijelo moje,
kao zemlja suha, žedna, bezvodna.

U svetištu sam tebe motrio
gledajući ti moć i slavu.

Ljubav je tvoja bolja od života,
moje će te usne slaviti.

Tako ću te slaviti za života,
u tvoje ću ime ruke dizati.
Duša će mi biti kao sala i mrsa sita,
hvalit ću te kliktavim ustima.

Ti postade meni pomoć,
kličem u sjeni krila tvojih.

Duša se moja k tebi privija,
desnica me tvoja drži.

Drugo čitanje Gal 3, 26-29

Koji ste god u Krista kršteni, Kristom se zaodjenuste.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Galaćanima

Braćo: Svi ste sinovi Božji, po vjeri u Kristu Isusu. Doista, koji ste god u Krista kršteni, Kristom se zaodjenuste. Nema više: Židov – Grk! Nema više: rob – slobodnjak! Nema više: muško – žensko! Svi ste vi jedan u Kristu Isusu! Ako li ste Kristovi, onda ste Abrahamovo potomstvo, baštinici po obećanju.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 10, 27

Ovce moje slušaju glas moj, govori Gospodin, ja ih poznajem i one idu za mnom.

Gerard de la Vallée,
*Longin kopljem probija
 Kristov bok*, 1626.-1667.

Evandjelje Lk 9, 18-24

*Ti si Krist – Pomazanik Božji! Treba da
 Sin Čovječji mnogo pretrpi.*

Čitanje svetog Evandjelja po Luki

Dok je Isus jednom u osami molio, bijahu s njim samo njegovi učenci. On ih upita: »Što govori svijet, tko sam ja?« Oni odgovoriše: »Da si Ivan Krstitelj, drugi: da si Ilija, treći opet: da neki od drevnih proroka usta.« A on im reče: »A vi, što vi kažete, tko sam ja?« Petar prihvati i reče: »Krist – – Pomazanik Božji!«

A on im zaprijeti da toga nikomu ne kazuju. Reče: »Trebalo da Sin Čovječji mnogo pretrpi, da ga starješine, glavari svećenički i pismoznanci odbace, da bude ubijen i treći dan da uskrsne.«

A govoraše svima: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	78.1	Gospodin je jakost svome narodu
ili	228	Po obećanju
Otpjevni psalam:	107	Tebe žeda
Prinosna:	232	Gospodine, primi
ili	228.2	Nekad na križu
Pričesna:	III	Gospodin je pastir moj
	244	Odzivam se, Isuse
	188	Na Isusov se spomen sam
Završna:	XXIV.1 i 4	Jubilejski himan
ili	758	O Isuse

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, zahvalni za dar neizmjerne ljubavi u predanju i žrtvi Krista Isusa, uputimo nebeskom Ocu svoje ponizne prošnje:

1. U tišini iskrene molitve Bog progovara svojim vjernima. Daj da tvoja Crkva u ovim teškim i nestalnim vremenima crpi svu svoju snagu u molitvi, molimo te.
2. Tvoj nas Sin poučava kako nas spasenje zahvaća kada se odrekemo sami sebe. Daj da svećenici nasljeđuju autentičnost Kristova odreknuća vlastite životne želje i svoj život u potpunosti žive u predanju Bogu i ljudima, molimo te.
3. Sveti nas Pavao uči kako nas krštenje u Kristu rađa za novi život. Daj da te svi ljudi svijeta mogu upoznati i nanovo se roditi za vječnost, molimo te.
4. Kristova je žrtva primjer plodonosna života. Podaj nam prihvatiti svaku žrtvu ovozemaljskog života kao dar za dobro drugih i put ka spasenju, molimo te.
5. Naši su dragi pokojni darivali dane svojih života za druge. Nagradi sve njihove znane i neznane žrtve mirom u svome kraljevstvu, molimo te.

Oče nebeski, tvoj nas Sin Isus potiče na žrtvu odreknuća od vlastitih želja i potreba kako bismo po toj žrtvi sljedili tvoj put. Udijeli nam milost prihvaćati svaki životni križ te u njemu gledati priliku za sveto življenje u sebedarju potrebitima.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Ako neću danas, kada ću odgovoriti tko je Isus za mene, a ako neću ja tko će umjesto mene?

Molitva je rađanje iz Božje utrobe

Odlomak nam predstavlja Isusa koji u samoći moli. Sedam puta Luka u svom evanđelju govori o tome kako Isus moli. Isus je imao potrebu moliti kako bi ostajao u sintoniji s Ocem te je i nas naučio moliti. Moliti ne znači ponavljati formule nego ostati s Bogom u kontaktu, kako bi to bio dio našeg života i kako bi bili autentični sinovi i kćeri Božji. Isus nas poziva u samoću kako bi se obnovili, osluškivali Božji glas koji nam govori. Kada smo u molitvi tada izlazimo prema svijetu s novim iskustvom, izlazimo iz utrobe Božje. Isus, koji moli, drugačije promišlja od svojih učenika te ih pita: „Što govori svijet, tko sam ja?“ Kako to da Isus pita ovo učenike nakon što je molio? Je li možda rastresen? Ili mu je stalo do toga znati što ljudi misle o njemu? Sasvim je drugi motiv. Isusa ne zanima poštuju li ga ljudi, nego želi pomoći učenicima u njihovom sazrijevanju tko je Mesija. Isus zna što oni misle o Mesiji, te im želi pomoći u njihovom sazrijevanju o tome tko je Mesija. Mi često pristupamo drugačije. Zatrpavamo osobe našim istinama a onda ne znaju što s time. Isus pomaže pri porodu dubokih uvjerenja svojih učenika. Ne čini umjesto njih, nego rasplamsava Božji dah u svojim učenicima, pratinjom na njihovom rastu.

Je li se Isus promijenio?

Što govori svijet, tko sam ja, pita Isus? Što očekuju kršćani danas od Isusa? Tko je Isus za narod? Tko je Isus za učenika? Odgovor koji daju: Ivan Krstitelj, Ilija, neki od drevnih proroka. To je ono što učenici govore o Isusu. Kako to? Učenici su naviještali radosnu vijest, došli su u susret s narodom i čuli da je Isus za narod veliki čovjek, prorok, Ilija, Ivan Krstitelj. Stoga je to razlog radosti jer je netko važan među njima. Međutim rezultat je

razočaravajući jer nisu razumjeli tko je Isus. Tko su osobe s kojima mijesaju Isusa? Ilija – postoji puno sličnosti s Ilijom. Koje su? Ilija odbija kompromise u životu, vjeruje u jednog Boga. Na brdu Karmel poziva ljude da ne šepaju na dvije strane, malo s jednim, malo s drugim bogom. Isus poziva na radikalno nasljedovanje jednog Boga. U tome je Isus sličan Iliji. Ilija se zanimao za siromašne, za udovicu i ostavljene, za nepravdu što su podnosili ljudi. U tome smislu Isus je sličan Iliji. Dakako postoje i razlike. Ilija je prorok koji poziva na rat, netolerantan, čini nasilje. Isus u tome ne slični Iliji. Isus nudi drugačiji pristup, ne nameće, nego poziva u slobodi. Ivan Krstitelj također slični Iliji, i Isusu. Arkandeo Gabrijel je Zahariji rekao kako će Ivan hodati u snazi proroka Ilije.

Isusova moć je moć darovanog života, a ne prijestolje svjetske moći

Zatim Isus pita učenike: „A vi, što vi kažete, tko sam ja?“ Petar prihvati i reče: „Krist – Pomazanik Božji!“ Odmah Isus govori da o tome ne govore nikome. To je bio jedan napredak što je Petar rekao. No Petar je očekivao Mesiju kako ga je on zamišljao, Mesiju koji bi trebao donijeti kraljevstvo po kriterijima ovoga svijeta, a ne Božjeg svijeta. Razumio je da je Mesija, ali ne i sadržaj Isusovog mesijanstva. A što Isus govori? Neka nikome o tome ne govore. U originalu se koristi jedan vrlo snažan glagol. Isti glagol koristi evanđelist kada opisuje da Isus istjeruje demone (ἐπιτιμάω). Dakle, radi se o nečem demonskom, gdje Isus istjeruje demone jer kod Petra ima nešto dijaboličnog što treba očistiti u njegovom srcu, a to je njegova slika Mesije. Zatim Isus govori: Sin Čovječji. Isus se predstavlja kao autentični čovjek, ne kao zvijer, nego autentični čovjek, Sin Čovječji. Nisu ga podnosili drugi koji nisu

Giandomenico Tiepolo,
Bičevanje Krista, 1772.

bili autentični ljudi. Koji je to autentični Sin Čovječji? „Trebalo da Sin Čovječji mnogo pretrpi, da ga starješine, glavari svećenički i pismoznanci odbace, da bude ubijen i treći dan da uskrsne“. Bio je okružen onima koji nisu bili ljudi, okružen zvijerima i egoistima. Pravi čovjek će trpjeti mnogo, kao što janje trpi među vukovima. Naišao je na otpor, neprihvatanje pismoznanaca, staraca, sinedrija, aristokracije, službenih naučitelja vjere. Trpio je od moćnih ovoga svijeta.

Daruj život da bi ga imao u izobilju

Isus nudi „Hoće li tko za mnom“. Na nameće ništa, ne čini nasilje, ne napada. On nudi. Prave ponude su ponude ljubavi, u slobodi. Radikalna je to ponuda za svakog čovjeka. Staviti svoj život na „Isusovu kartu“. „Neka se odrekne samoga sebe“ – osoba je pozvana biti u potpunosti dar u ljubavi za druge. To je prvi uvjet. To ne znači negirati svoju ljudskost nego baš suprotno, u potpunosti se ostvariti kao čovjek. Pravi Čovjek je onaj o kojem nam Isus govori: zaboraviti sebe u daru za druge. Biti autentični i lijepi ljudi, dar za druge. Želimo biti veliki, ostaviti trag ljepote u svijetu? Isus nas uči kako biti lijepim ljudima. Kako se to ostvaruje? Odreći se kriterija ovoga svijeta, egoizma, rivalstva, nadmetanje. „Nek dano-mice uzima križ svoj i neka ide za mnom“. Što znači uzeti križ? Pojasnimo što svakako nije uzeti križ. Pet puta se ponavlja u evanđelju i često krivo tumači. Pa tako se može čuti kako trebamo podnositi križ, ili još gore, govore

nam: to ti je križ koji ti je Bog poslao. Bog ne šalje križ. Bolesti, poteškoće, razočaranja, samoća, ostavljanje, propasti ne dolaze od Boga nego od naše ljudske uvjetovanosti. To nije križ koji nas Bog poziva ponijeti. Poteškoće života su sastavni dio života. O kakvom križu govori Isus? O križu koji se uzima. Križ je bila kazna za osobe koje su postavile u pitanje svjetovni poredak, poredak nasilja, nadmoći nad nemoćnima, svijet koji je opravdavao nepravdu. U Rimskom carstvu trećina stanovništva su bili robovi. Tko je doveo takav poredak, a koji je bio opravdan od državnih vlasti, u pitanje, bio je u opasnosti završiti na križu. Na križ su bili raspeti oni koji su se opirali ovakvom poretku. Križ je posljedica borbe za bolji, Božji svijet.

Imaj hrabrosti odlučiti se za svijet i stvarnost koja je alternativa grijehu i nepravdi. Isus poziva na podjelu dobara, a svijet poziva na gomilanje. Isus nudi služenje, svijet gospodarenje. Uzeti križ znati odlučiti se za novi svijet, dati život za novi svijet, svijet ljubavi i mira. Taj križ jest patnja koja dolazi od toga kako biti istinski Isusovi učenici, napor biti Isusov učenik. Biti Isusov učenik jest trajni zahtjev. „Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti.“ Darovati ne znači izgubiti nego se ostvariti. To je istinski uspjeh našega života, darovani život. Jedino ono što ostaje na kraju jest darovana ljubav za druge.

Josip Bošnjaković

Svetkovina Presvetoga Srca Isusova

24. lipnja 2022.

ULAZNA PJESMA

Misli su srca njegova od koljena do koljena da im od smrti život spasi, da ih nahrani u danima gladi. (Ps 33, 11.19)

ZBORNA MOLITVA

Svemogućí Bože, štujemo Srce tvoga ljubljenog Sina i slavimo spomen njegove ljubavi prema nama. Daj da iz tog nebeskog vrela crpemo obilne darove milosti. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, pogledaj neizrecivu ljubav u srcu svoga Sina, da ti naš dar bude prijatan te nam izmoli pomirenje. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Jedan od vojnika kopljem mu probode rebra, i odmah poteče krv i voda. (Iv 19, 34)

POPRIČESNA MOLITVA

Nek nas otajstvo tvoje ljubavi, Gospodine, zauvijek privuče k tvome Sinu, nek u nama zapali svetu ljubav, da mognemo Krista u braći prepoznati i služiti. Koji živi.

Prvo čitanje Ez 34, 11-16

Sam ću pasti svoje ovce i dati im počinka.

Čitanje Knjige proroka Ezekielia

Ovo govori Gospodin Bog:»Evo me, sam ću potražiti ovce svoje i sam ću ih pasti! Kao što se pastir brine za ovce svoje kad se nađe uza stado raspršeno, i ja ću se pobrinuti za svoje ovce i skupit ih iz svih mjesta u koja se raspršile u dan oblaka i mraka. Izvest ću ih iz narodâ, skupit ću ih iz zemalja i dovesti ih u zemlju njihovu da ih pasem na gorama izraelskim, po svim dolinama i travnjacima. Pâst ću ih na izvrsnim pašama, ovčinjaci će im biti na visokim gorama izraelskim; ondje će počivati u dobrim ovčinjacima i pâst će na sočnim pašama, po gorama izraelskim. Sam ću pâsti ovce svoje i sam ću im dati počinka – govori Gospodin Bog. Potražit ću izgublenu, dovesti natrag zalutalu, povit ću ranjenu i okrijepiti nemoćnu, bdjeti nad pretilom i jakom – pâst ću ih pravedno.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 23,1-6

Pripjev: **Gospodin je pastir moj: ni u čem ja ne oskudijevam.**

Gospodin je pastir moj:
ni u čem ja ne oskudijevam;
na poljanama zelenim
on mi daje odmora.
Na vrutke me tihane vodi
i krijepi dušu moju.

Stazama pravim on me upravlja
radi imena svojega.

Pa da mi je i dolinom smrti proći,
zla se ne bojim jer si ti sa mnom.

Tvoj štap i palica tvoja
utjeha su meni.

Trpezu preda mnom prostireš
na oči dušmanima mojim.

Uljem mi glavu mažeš,
čaša se moja prelijeva.

Dobrota i milost pratit će mene
sve dane života moga.

U Gospodnjem ću domu prebivati
kroz dane mnoge.

Drugo čitanje Rim 5, 5-11

Bog pokaza ljubav svoju prema nama.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Rimljanima

Braćo: Nada ne postiđuje. Ta ljubav je Božja razlivena u srcima našim po Duhu Svetom koji nam je dan! Doista, dok mi još bijasmo nemoćni, Krist je, već u to vrijeme, za nas bezbožnike umro. Zbilja, jedva bi tko za pravedna umro; možda bi se za dobra tko i odvažio umrijeti. A Bog pokaza ljubav svoju prema nama ovako: dok još bijasmo grešnici, Krist za nas umrije. Koliko li ćemo se više sada, pošto smo opravdani krvlju njegovom, spasiti po njemu od srdžbe? Doista, ako se s Bogom pomirismo po smrti Sina njegova dok još bijasmo neprijatelji, mnogo ćemo se više, pomireni, spasiti životom njegovim. I ne samo to! Dičimo se u Bogu po Gospodinu našem Isusu Kristu po kojem zadobismo pomirenje.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 10, 14

Ja sam pastir dobri, govori Gospodin, i poznajem svoje ovce i mene poznaju moje.

Evanđelje Lk 15, 3-7

Radujte se sa mnom! Nađoh ovcu svoju izgublenu!

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Reče Isus farizejima i pismoznancima ovu prisporodu: »Tko to od vas, ako ima sto ovaca pa izgubi jednu od njih, ne ostavi onih devedeset i devet u pustinji te pođe za izgubljenom dok je ne nađe? A kad je nađe, stavi je na ramena sav radostan pa došavši kući, sazove prijatelje i susjede i rekne im: 'Radujte se sa mnom! Nađoh ovcu svoju izgublenu.' Kažem vam, tako će na nebu biti veća radost zbog jednog obraćena grešnika negoli zbog devedeset i devet pravednika kojima ne treba obraćenja.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	753	Misli su srca njegova
ili	176 (756)	U slavu svetog Srca
Otpjevni psalam:	93-94	Gospod je pastir moj
Prinosna:	170 (173)	O Srce, čišće od sunca
Pričesna:	260	O da bude radost
	153	Dođite živomu vrelu
Završna:	753	Do nebesa
ili	755	Srce Božansko

Girolamo Batoni,
Presveto
Srce Isusovo,
1767.

MOLITVA VJERNIKA

Dobri nam je Otac u svome Sinu darovao blago i milosrdno srce iz kog je potekla neizmerna ljubav prema svim ljudima. Uputimo, stoga, svoje ponizne prošnje Ocu moleći:

Čeznjo naših srdaca, smiluj nam se!

1. Tvoj se Sin iz neizmjerne ljubavi prema nama ljudima predao na smrt kako bismo zadobili vječni život. Daj da tvoja Crkva uvijek slavi i zahvalna srca časti taj čin božanske ljubavi, molimo te.
2. Tvoj je Sin pošao za svakom izgubljenom ovcom da bi je nazad vratio u svoje stado. Učini papu, biskupe i svećenike pastirima hrabra i prokušana srca kako bi svaku zalutalu dušu priveli na pravi put, molimo te.
3. Mnoge mladiće i djevojke i danas pozivaš u sveto redovničko zvanje. Budi blizu njihovim srcima u osobnoj molitvi i daj tu bliskost s tobom mogu istinski živjeti s tvojim narodom, molimo te.
4. Često zatvaramo vrata svoga srca pred patnjama bližnjih. Podaj nam shvatiti da otvoreno srce za potrebe bližnjih stvara bolji svijet i za nas, molimo te.
5. Svojim ponašanjem nerijetko nanosimo bol svojoj braći. Daj da žrtva tvoga Sina za nas ne bude izgubljena i da još za ovozemaljskog života otvorimo svoja srca milosnom djelovanju tvoga Duha, molimo te.

Dobri Oče, tvoja je neizmerna ljubav razlivena u našim srcima po Svetome Duhu koji nam je darovan. Učvrsti nam srca u toj vjeri i snagom nas svoje ljubavi u njoj uvijek usavršuj.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Kvalitete Isusovog srca čežnja su našega

Od srca k srcu

Središnji ljudski organ prema većini ljudskih iskustava središte je osjećaja. Postoje brojni izričaji koji spominju srce, s pozitivnom i negativnom konotacijom: *biti bez srca* (biti bezosjećajan); *biti dobra ili meka srca* (biti dobar, suosjećati s drugima); *biti zla ili tvrda srca* (biti bezosjećajan); *dirnuti u srce* (dirnuti koga u najosjetljivije mjesto); *imati srca (za što)...* *iz dubine srca* (svim bićem, svom dušom); *ležati kome na srcu* (biti predmet nečije brige); *od srca se nasmijati* (smijati se iskreno, srdačno, bez zazora); *biti otvorena srca* (primiti, prihvatiti s dobrom namjerom, bezazleno, srdačno); *pao mi je kamen sa srca* (oslobodio sam se brige, laknulo mi je); *primiti k srcu* (shvatiti s velikim razumijevanjem i osjećajem, dobro upamtiti); *reći iz (od) srca* (reći iskreno); *ruku na srce* (iskreno, otvoreno); *sad mi je srce na mjestu* (sada sam zadovoljan, ispunjena mi je želja, očekivanje); *sломiti komu srce* (učiniti nekoga nesretnim); *srcu prirasti* (postati vrlo blizak); *steže mi se srce* (strah me je, hvata me zebnja); *teška srca* (nerado, teško pregorjeviši što, s mukom, obično nakon premišljanja i donoseći težu odluku); *laka srca* (ne žaleći mnogo za onim što je odlučeno ili učinjeno, lako prežalivši, ne pateći ni najmanje); *nešto para srce* (to me boli). Pitanje je koliko uopće razmišljamo o takvim izrazima i imaju li oni ikakve veze s današnjom svetkovinom Predragocjenog Srca Isusovog?

Staro i novo srce

Središnji antropološki termin u Starom zavjetu za čovjeka je לֵב (lēḇ). U različitim izvedenicama koristi se 815 puta i označava »srce« kao tjelesni ljudski organ. Srce je u Starom zavjetu sjedište osobe i slično kao i ostali termini kojima se opisuje čovjek, čitav čovjek je לֵב te on obuhvaća sve vitalne razine. Lēḇ je organ osjeta i želja i u njemu se nalaze svi neracionalni čovjekovi osjećaji, čak i oni najskrovitiji (Iz 7,2; Ps 38,9-10; Br 15,39).

Sjedište razuma i volje nalazi se u ovom organu, a poseban način naglašen je preko njega odnos s Bogom. Srcem je čovjek poslušan Božjim zapovijedima (Pnz 8,2); Bog vidi u srce ljudsko (1Sam 16,7) i pozna njegove namisli (Ps 44,22).

Moralne i duhovne implikacije simbolike srca, zabilježene u Starom zavjetu, također su prisutne u Novome. Prema Evanđeljima, srce se smatra izvorom svega što je u čovjeku (usp. Mk 7,21-23) i »iz obilja srca usta govore« (Mt 12, 34). Samo Bog poznaje ljudsko srce (usp. Rim 8,27) i, po daru Duha (usp. Rim 5,5), naša srca su oslobođena zakona grijeha (Cfr. Rim 8,3f) i život po Duhu postaje moguć za vjernike, karakteriziran jednostavnim, ispravnim, čistim srcem, obnovljenim Kristovim ljubavlju. Prije svega, Novi zavjet nam govori da je čovjek, doista, ljubio Boga onako kako Bog očekuje da bude voljen, to jest »svim srcem, svom dušom, svom snagom svojom«. Ovaj pravi čovjek, koji je također pravi Bog, Isus je iz Nazareta. Na upit farizeja: »Koja je najveća zapovijed zakona?«, on odgovara: »Ljubiti ćeš Gospodina Boga svojega svim srcem svojim, svom dušom svojom, svim umom svojim« (Mt 22, 37). Na Posljednjoj večeri kaže svojim učenicima: »Neka svijet upozna da ja ljubim Oca« (Iv 14, 31). »Nitko nema veće ljubavi od ove: položiti svoj život za svoje prijatelje« (Iv 15, 13). Isus je živio tu najveću ljubav. Nitko nije toliko ljubio svoga Boga kao on; Nitko poput njega nije toliko volio svog Boga. Stoga je Krist s probodenim srcem, i uskrišen snagom Božjom, čovjek s novim srcem koji nas poziva da k njemu dođemo i u njegovom srcu pronađemo odmor i utjehu.

Izgubljeno i pronađeno srce

Često smo izgubljena i slomljena srca, ali ne smijemo gubiti pouzdanje u Boga. Prorok Ezekiel govori: »Evo me, sam ću potražiti ovce svoje i sam ću ih pasti« (Ez 34,11). Ovim riječima prorok ohrabruje svoj narod u sužanstvu, ali i nas, želeći probuditi vjeru u novost. U ta-

kvom kontekstu Bog obećava posebnu brigu za svoj narod: »I ja ću se pobrinuti za ovce svoje i skupiti ih iz svih mjesta u koje se raspršiše... izvest ću ih iz zemalja i dovesti u zemlju njihovu« (r. 12b-13a). Bog to neće učiniti samo općenito, već će se pobrinuti za svakoga pojedinačno: »Potražit ću izgublenu, dovesti natrag zalutalu, povit ću ranjenu i okrijepiti nemoćnu« (r. 16a). Ovo znači da Bog brine za svakoga u njegovoj nevolji i bijedi, a u smislu Novog zavjeta to čini Krist, dobri pastir svoga naroda. Njegova briga za svakoga od nas proizlazi iz njegova dobrog srca.

O ovome još jasnije govori Pavao u poslanici Rimljanima spominjući djelo koje je Krist učinio za vjernike (*Rim* 5,6). On je umro u određeno vrijeme za osobe koje to nisu zaslužile (»za bezbožnike«). I zatim objašnjava obilježje Kristove smrti (r. 7-8). Moguće je da netko umre za pravednika (slično kao što je netko spreman dati život za dragu osobu), ali Krist je učinio nešto što je ljudski nepojmljivo. On je umro za nas dok smo još bili grešnici i u tome se očitovala Božja ljubav prema nama. Ako je Bog pokazao toliku ljubav prema nama dok smo još bili grešnici, još će nas iz većeg razloga, sad kada smo opravdani, Krist spasiti od konačne srdžbe. Ono kako i u čemu nas Bog spašava zorno je prikazano u prisposobi o izgubljenoj ovcu. Isus oponaša pastira ne toliko zbog traženja izgubljene ovce (*čitaj*: grešnika), već zbog radost pronalaska koju na nebu Bog osjeća zbog grešnikova obraćenja. Riječ je paradoksalnoj radosti što znači da pravednici ne smiju misliti kako oni posjeduju posebnu ljubav Božju. Bog sve ljubi jednako i ne radi razlike među osobama. Naglašavajući radost za obraćenje grešnika, Luka u svojoj prisposobi objavljuje božansku spasiteljsku dobrotu. Isus svojim ponašanjem ne čini drugo nego oponaša Očevu milosrđe, pokazujući grešnicima svoju brigu za njih, naviještajući time dolazak kraljevstva Božjeg na zemlju.

Srce Dobroga Pastira

Za kršćanina je svakako u ovom tekstu očit i poznat profil Isusa kao Dobroga Pastira.

Marjan Gajšak,
Srce Isusovo,
brončani kip
u kapeli
Sjemeništa
"Augustin Bea",
1970.

Njegovo srce je pravo ljudsko mjesto u kojemu je koncentrirana Božja briga za ovo naše dezorijentirano, slabo, ugroženo, gladno i umorno čovječanstvo.

Isusovo predragocjeno srce nas poziva da k njemu dođemo i u njemu se odmorimo.

Isusovo srce je okrjepa. U njemu u izobilju možemo pronaći sve što hrani naš duh i čini da naš život raste i napreduje.

Isusovo srce je odmor. U njemu se možemo odmoriti od svake tjeskobe koja nas često tjera da sami potražimo smisao života, umjesto da se oslonimo na njega. Isusovo srce je iscjeljenje. U njemu možemo otvoriti rane koje nam je nanijelo učinjeno i pretrpljeno zlo.

Isusovo srce je snaga. U otajstvenosti s Gospodinom, rastu i jačaju povjerenje i snaga. Isusovo srce je središte. Iz njega smo spašeni od raspršenosti i propadanja da ne budemo »jedan, nitko ili tisuće«.

Isusovo srce je domovina. Ono je mjesto koje je uistinu naše, u kojemu je lijepo boraviti.

Isusovo srce je milosrdni sud, otpušta nam svako zlo i privodi kraju svaku ljudsku čežnju za grijehom.

Isusovo srce je mir: mjesto bratstva, zajedničkog iskustva da nas ljubi veliki Pastir koji je dao svoj život za sve.

Anđelo Maly

Trinaesta nedjelja kroz godinu

26. lipnja 2022.

ULAZNA PJESMA

Narodi svi, plješćite rukama, kličite Bogu glasom radosnim. (Ps 47, 2)

ZBORNA MOLITVA

Bože, po krštenju smo postali sinovi svjetla. Molimo te da nas nikad ne obavije tama zablude već da uvijek svijetlimo istinom. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Bože, ti daješ učinak svojim otajstvima. Molimo te da naše služenje bude sveto kao i tvoji darovi. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Oče, molim za sve ove: da svi u nama budu jedno, te svijet uzvjeruje da si me ti poslao, govori Gospodin! (Iv 17, 20-21)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, žrtva koju smo prinijeli i primili nek nas ojači da uvijek ostanemo u tvojoj ljubavi i donosimo plod u postojanosti. Po Kristu.

Prvo čitanje 1Kr 19, 16b.19-21

Elizej ustade i pođe za Ilijom.

Čitanje Prve knjige o Kraljevima

U one dane: Reče Gospodin Iliji:

»Pomaži Elizeja, sina Šafatova, iz Abel Mehole, za proroka namjesto sebe.«

Ilija ode odanle i nađe Elizeja, sina Šafatova, gdje ore: pred njim dvanaest jarmova, sâm bijaše kod dvanaestoga. Ilija priđe k njemu i baci na nj svoj plašt. On ostavi volove, potrča za Ilijom i reče: »Dopusti mi da zagrlim svoga oca i majku pa ću poći za tobom.« Ilija mu odgovori: »Idi, vrati se; ja sam svoje učinio.« On ode, uze jaram volova i žrtvova ih. Volujskim jarmom skuha meso i dade ga ljudima da jedu. Zatim ustade i pođe za Ilijom da ga poslužuje.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 16, 1-2a.5.7-11

Pripjev: Ti si, Gospodine, baština moja!

Čuvaj me, Bože, jer se tebi utječem.

Gospodinu rekoh: »Ti si moj gospodar!«

Gospodin mi je baština i čaša:

ti u ruci držiš moju sudbinu.

Blagoslivljam Gospodina koji me svjetuje te me i noću srce opominje.

Gospodin mi je svagda pred očima jer mi je zdesna da ne posrnem.

Stog mi se raduje srce i kliče duša, pa i tijelo mi spokojno počiva. Jer mi nećeš ostavit dušu u podzemlju ni dati da pravednik tvoj truleži ugleda.

Pokazat ćeš mi stazu života, puninu radosti lica svoga, sebi zdesna blaženstvo vječno.

Drugo čitanje Gal 5, 1.13-18

Na slobodu ste pozvani!

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Galaćanima

Braćo: Za slobodu nas Krist oslobodi! Držite se dakle i ne dajte se ponovno u jaram ropstva! Doista vi ste, braćo, na slobodu pozvani! Samo neka ta sloboda ne bude izlikom tijelu, nego – ljubavlju služite jedni drugima. Ta sav je Zakon ispunjen u jednoj jedinjoj riječi, u ovoj: Ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga! Ako li pak jedni druge grizete i glodete, pazite da jedni druge ne proždrete. Hoću reći: po Duhu živite pa nećete ugađati požudi ti-

Nepoznati autor, Ilija baca
na Elizeja svoj plašt, 1873.

jela! Jer tijelo žudi protiv Duha, a Duh protiv tijela. Doista, to se jedno drugomu protivi da ne činite što hoćete. Ali ako vas Duh vodi, niste pod Zakonom.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja 1Sam 3,9; Iv 6, 68c

Govori, Gospodine, sluga tvoj sluša;
ti imaš riječi života vječnoga.

Evanđelje Lk 9, 51-62

Isus krenu sa svom odlučnošću prema Jeruzalemu. Za tobom ću kamo god ti pošao.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

Kad su se navršili dani da bude uznesen, krenu Isus sa svom odlučnošću prema Jeruzalemu. I posla glasnike pred sobom. Oni odoše i uđoše u neko samarijansko selo da mu pripreme mjesto. No ondje ga ne primiše jer je bio na putu u Jeruzalem. Kada to vidješe učenici Jakov i Ivan, rekoše: »Gospodine, hoćeš li da kažemo neka oganj siđe s neba i uništi ih?« No on se okrenu i prekori ih. I odoše u drugo selo.

Dok su išli putom, reče mu netko: »Za tobom ću kamo god ti pošao.« Reče mu Isus: »Lisice imaju jazbine, ptice nebeske gnijezda, a Sin Čovječji nema gdje bi glavu naslonio.«

Drugomu nekom reče: »Pođi za mnom!« A on će mu: »Dopusti mi da prije odem i pokopam oca.« Reče mu: »Pusti neka mrtvi pokapaju svoje mrtve, a ti idi i navješćuj kraljevstvo Božje.«

I neki drugi reče: »Za tobom ću, Gospodine, ali dopusti mi da se prije oprostim sa svojim ukućanima.« Reče mu Isus: »Nitko tko stavi ruku na plug pa se obazire natrag nije prikladan za kraljevstvo Božje.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	238	Dan Gospodnji
ili	108	Kliči Bogu
Otpjevni psalam:	89	Ti si, Gospodine
Prinosna:	XVI	Nosimo dare
ili	230	Darove prinesite
Pričesna:	186	Sva ljubavi mi, Isuse
	242	O sveta gozbo
	260	O da bude radost
Završna:	259	Krist nas je sobom hranio
ili	754	Zastava nas sveta vodi

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, uputimo svoje iskrene molitve Bogu Ocu, našem vječnom gospodaru, koji u svojoj ruci drži sudbine svih ljudskih srdaca. Molimo zajedno:

Pokaži nam stazu života!

1. Tvoj nas je Sin svojom smrću i uskrsnućem oslobodio i izbavio jarma ropstva. Daj da se tvoja Crkva hrabro odupire zlu i ljubavlju utire put budućim naraštajima, molimo te.
2. Tvoj Sin nije bio prihvaćen u samarijanskom selu u koje je došao navijestiti spasenje. Daj da tvoji svećenici, poput tvoga Sina, ne osuđuju grešnike već za njih mole i prikazuju žrtve, molimo te.
3. Ovih su dana mnogi mladići zaređeni za prezbitere. Obdari ih potrebnim milostima i daj da, unatoč svim kušnjama i teškoćama, hrabro ustraju u vršenju svete svećeničke službe, molimo te.
4. Sveti nas Pavao poziva na neprestano iskazivanje dobrote i ljubavi prema bližnjima. Podaj nam otvoreno srce i duh za darivanje svoga vremena i pomoći potrebitima, molimo te.
5. U našoj je sredini mnogo usamljenih i napuštenih. Upravi naše korake na njihove puteve kako bi i oni imali na koga nasloniti svoja umorna srca, molimo te.

Bože Oče, usliši ove naše iskrene molitve koje smo ti uputili, te nam svagda budi pred očima kako bismo kročili stazom života i u vječnosti ugledali puninu radosti tvoga lica. Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Autentičnost i sloboda poziva

Riječi apostola Pavla „Doista vi ste, braćo, na slobodu pozvani!“ (*Gal 5,13*) mogu nam poslužiti kao ključ za čitanje odlomka iz Prve knjige o kraljevima, gdje se govori o pozivu proroka Elizeja i odlomka iz Evanđelja po Luki gdje se spominje troje anonimnih ljudi koji su htjeli ići za Isusom.

Ilija i Elizej

U odlomku iz Prve Knjige o kraljevima čitamo kako je Bog zapovjedio proroku Iliji da Elizeja, sina Šafatova, pomaže za proroka namjesto sebe. To je prvi spomen Elizeja u Bibliji i čini se da ga Ilija nije otprije poznao. Potom slijedi prvi prizor u kojem ih obojicu vidimo zajedno. Ilija se vraća sa brda Horeba i putem nailazi na Elizeja koji s drugim radnicima ore njivu pomoću dvanaest jarmova volova. Radi se o tipičnom biblijskom smještanju Božjega poziva u kontekst svakodnevnoga života. Za proročke pozive još je tipično i to da se pozvanici u početku opiru smatrajući se nedostojnima i nesposobnima da izvrše poslanje koje im Bog daje. Ta opiranja važna su jer izražavaju autentičnost dotičnog poziva. Kad se netko opire pozivu, onda to znači da se ne radi tek o osobnoj inicijativi koja se nameće drugima. No, u Elizejevu slučaju autentičnost poziva izražena je na drugi način. Čim je Ilija na nj bacio svoj plašt, Elizej je shvatio o čemu se radi i nije se opirao. Odmah je potrčao za Ilijom i samo ga zamolio da mu prije nego što pođe za njim dopusti otići kući i pozdraviti se s roditeljima. Ilija mu je odgovorio: „Idi, vrati se; ja sam svoje učinio.“ Eto, u tim Ilijinim riječima izraženo je Božje podrijetlo Elizejeva poziva. Bacivši svoj plašt na Elizeja Ilija je smatrao da je učinio ono što mu je Bog naredio, a sada je na Elizeju da u svojoj slobodi postupi kako hoće. U Drugoj knjizi o kraljevima čitamo kako je Elizej nakon Ilijine smrti postao veliki prorok posebno poznat po svojim čudesima. No promotrimo li njihov odnos, vidimo da je Ilija prema Elizeju čitavo vrijeme bio nekako suzdržan. Dok je Elizej trčao za

Ilijom, ovaj prema njemu nije pokazivao nikakvu naklonost. Možda je obojici teško padoo taj nedostatak uzajamne bliskosti, ali ona se nije mogla stvoriti na silu. Bilo je važno da njihov odnos bude pošten i iskren, jer u njihovoj prisnosti ni jedan ni drugi ne bi mogli autentično i slobodno izvršiti svoje proročko poslanje.

Isus razumije one koji ga ne primaju

Temu autentičnosti i slobode u današnjem odlomku iz Evanđelja po Luki opažamo najprije u Isusovu stavu prema stanovnicima jednoga samarijanskoga sela koji ga nisu htjeli primiti kada je putovao prema Jeruzalemu. Kada su glasnici koje je poslao pred sobom javili da u dotičnom selu ne žele primiti Isusa, i to baš zato putuje u Jeruzalem, učenici Ivan i Jakov, htjeli su zavzati s neba oganj da ih uništi. No Isus je zbog toga prekorio tu dvojicu braće i jednostavno otišao u drugo selo.

Poznato je da u ono vrijeme odnosi između židova i samarijanaca nisu bili dobri. Ali znamo i da je Isus to nadilazio. Javno je razgovarao je s jednom samarijankom (*Iv 4,4-42*). Pohvalio je samarijanca kojega je izliječio od gube jer mu je on jedini na tome zahvalio za razliku od ostalih devet gubavaca koje je izliječio zajedno s njime (*Lk 17,11-19*). Ispričao je i glasovitu prisposobu o milosrdnom samarijancu (*Lk 10, 29-37*). Ali imao je obzira i prema njihovim protivnim stavovima i osjećajima. Nije nipošto htio iznuđivati njihovo gostoprinstvo niti ih kazniti kada ga nisu primili. Stanovnici dotičnoga samarijanskoga sela vjerojatno nisu bili svjesni što su time propustili, ali Isus im je poštujući njihovu slobodu i otišavši u drugi selo i na taj način navijestio evanđelje.

Evanđelje treba naviještati odlučno i ustrajno pa čak i odrješito koristeći se proročkim gestama kao što je otresti prašinu s nogu u mjestima koja odbijaju blagovjesnike, ali evanđelje se ni u kom slučaju ne može valjano naviještati silom.

Isus poziva na slobodno i odgovorno nasljedovanje

U nizu od tri anonimne osobe koje su htjele ići za Isusom zajednički nazivnik slobode vidi se u tome što su sva tri slučaja ispričovijedana s otvorenim završetkom. Nisu zabilježeni odgovori dotičnih ljudi na Isusove riječi, nego je svakomu od nas ostavljena sloboda da odgovori na svoj način.

Čovjeku koji je izrazio spremnost da ide za Isusom kamo god pođe, Isus daje do znanja da ići za njim ne osigurava nikakvu materijalnu ni emotivnu zaštićenost. Dok lisice imaju jazbine, a ptice nebeske gnijezda, Isus kaže da on nema gdje ni glavu nasloniti. Razumije se da tu Isus ponajprije govori o materijalnom siromaštvu jer znamo da on nije naviještao Kraljevstvo Božje živeći dobro situiran u vlastitoj kući, nego je ovisio o gostoljubivosti drugih ljudi kao što to vidimo i na primjeru njegova prolaska kroz Samariju. No Isusova tvrdnja da nema gdje nasloniti glavu tumači se i u smislu nedostatka one ljudske utjehe koju čovjek ima kada, na primjer, može nasloniti glavu na rame braćnoga druga ili bliskoga prijatelja. Teški životni trenuci bez takve utjehe postaju još teži, ali treba znati da su i oni sastavni dio autentičnoga i slobodnoga hoda za Isusom.

Neki drugi čovjek, kojega je sâm Isus pozvao da pođe za njim, odazvao se, ali s odgodom dok ne pokopa svoga oca. Je li mu otac baš toga dana umro pa je trebalo samo urediti pogreb, ili 'pokopati oca' znači da je dotični čovjek spreman poći za Isusom tek nakon očeve smrti, predmet je rasprave. Bilo da se radi se o manjoj ili o većoj odgodi, Isusove riječi „Pusti neka mrtvi pokapaju svoje mrtve, a ti idi i navješćuj kraljevstvo Božje“ pokazuju da je čas poziva ujedno i pravi čas za odaziv. Premda nam se u trenutku poziva neki drugi osobni planovi čine dobrima, oni nas, ako ih ne ostavimo radi Isusa, udaljuju od Kraljevstva Božjega i pridružuju mrtvima.

Slično je i s trećim čovjekom koji je također htio ići za Isusom, ali tek pošto se oprostio sa svojim ukućanima. U toj inače posve pristojnoj gesti koju je učinio i prorok Elizej, Isus je u ovom slučaju prepoznao osobu kojoj pogled

Annibale Carracci,
Domine, quo vadis, 1595.

nije usmjeren prema naprijed, a takva osoba nije prikladna za Kraljevstvo Božje. Velika je, naime, zamka poistovjetiti Kraljevstvo Božje s izgubljenim zemaljskim rajem za kojim čovjek nostalgично čezne misleći da se u nj treba vratiti. Obratimo li pažnju vidjet ćemo da Isus o Kraljevstvu Božjem ne govori kao o povratku u neka dobra stara vremena, nego kao o stvarnosti koja se približila, koja još raste i u kojoj se živi novim životom.

Domagoj Runje

Četrnaesta nedjelja kroz godinu

3. srpnja 2022.

ULAZNA PJESMA

Spominjemo se, Bože, tvoje dobrote usred hrama tvojega. Kao ime tvoje, Bože, tako i slava tvoja do nakraj zemlje doseže. (Ps 48, 10-11)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti si poniženjem svoga Sina podigao pali svijet. Udijeli svome narodu svetu radost. Oslobodio si ga ropstva grijeha: privedi ga uživanju vječnog veselja. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, ovaj prinos tvome imenu nek nas očisti i iz dana u dan potiče na izgradnju novoga svijeta. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Dođite k meni svi, izmoreni i opterećeni i ja ću vas odmoriti, govori Gospodin! (Mt 11, 28)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, nahranio si nas božanskim darovima. Molimo te, obdari nas spasenjem i ne daj da te ikad prestanemo hvaliti. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 66,10-14c

Evo mir ću na njih kao rijeku svratiti.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Veselite se s Jeruzalemom, kličite zbog njega svi koji ga ljubite! Radujte se, radujte s njime, svi koji ste nad njim tugovali, da se nađojite i nasitite na dojkama utjehe njegove, da se nasišete i nasladite na grudima krepčine njegove. Jer ovo govori Gospodin: »Evo, mir ću na njih kao rijeku svratiti i kao potok nabujali bogatstvo naroda. Dojenčad ću njegovu na rukama nositi i milovati na koljenima. Kao što mati tješi sina, tako ću i ja vas utješiti – utješit ćete se u Jeruzalemu.« Kad to vidite, srce će vam se radovati i procvast će vam kosti ko mlada trava. Očitovat će se ruka Gospodnja na njegovim slugama.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 66, 1-3a.4-7a.16.20

Pripjev: Kliči Bogu, sva zemljo!

Kliči Bogu, sva zemljo,
opjevaj slavu imena njegova,
podaj mu hvalu dostojnu.

Recite Bogu: »Kako su potresna djela tvoja!«

»Sva zemlja nek ti se klanja i nek ti pjeva,
neka pjeva tvom imenu!«

Dođite i gledajte djela Božja:

čuda učini među sinovima ljudskim.

On pretvori more u zemlju suhu

te rijeku pregaziše.

Stoga se njemu radujmo!

Dovijeka vlada jakošću svojom!

Dođite, počujte, svi koji se Boga bojite,
pripovjedit ću što učini duši mojoj!

Blagoslovljen Bog koji mi molitvu ne odbi,
naklonosti ne odvratit od mene!

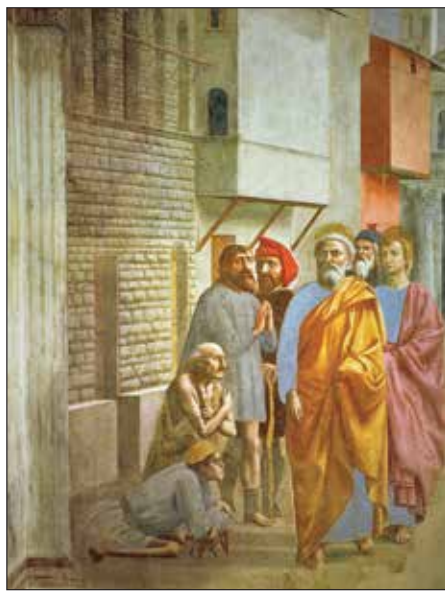
Drugo čitanje Gal 6, 14-18

Ja na svom tijelu nosim biljege Isusove.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Galaćanima

Braćo: Bože sačuvaj da bih se ičim ponosio osim križem Gospodina našega Isusa Krista po kojem je meni svijet raspet i ja svijetu. Uistinu, niti je što obrezanje niti neobrezanje, nego – novo stvorenje. A na sve koji se ovoga pravila budu držali, i na sveg Izraela Božjega – mir i milosrđe! Ubuduće neka mi nitko ne dodijava jer ja na svom tijelu nosim biljege Isusove! Milost Gospodina našega Isusa Krista s duhom vašim, braćo! Amen.

Riječ Gospodnja.

Tommaso Masaccio,
Sv. Petar liječi svojom sjenom, 1427.

Pjesma prije evanđelja Kol 3, 15a.16a

Mir Kristov neka upravlja srcima vašim.
Riječ Kristova neka u svem bogatstvu prebiva u vama!

Evanđelje Lk 10, 1-9 (kraća verzija)

Počinit će na njemu mir vaš.

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Odredi Gospodin drugih sedamdesetdvojicu učenika i posla ih po dva pred sobom u svaki grad i u svako mjesto kamo je kanio doći. Govorio im je: »Žetva je velika, ali radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju. Idite! Evo, šaljem vas kao janjce među vukove. Ne nosite sa sobom ni kese, ni torbe, ni obuće. I nikoga putem ne pozdravljajte. U koju god kuću uđete, najprije recite: 'Mir kući ovoj!' Bude li tko ondje prijatelj mira, počinit će na njemu mir vaš. Ako li ne, vratit će se na vas. U toj kući ostanite, jedite i pijte što se kod njih nađe. Ta vrijedan je radnik plaće svoje. Ne prelazite iz kuće u kuću.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	75.1	Spominjemo se, Bože
ili	81	Bog je u svom svetom hramu
Otpjevni psalam:	131 (108)	Kliči Bogu
Prinosna:	237	Mir svoj, o Bože
ili	XVI	Nosimo dare
Pričesna:	243	Sakramentu veličajnom
	136.2	Dođite k meni
	141	Daj mir, Gospodine
Završna:	216	Krist nam je ljubav i život

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, potrebni Božjeg mira i spasenja duše, poniznim se prošnjama utecimo nebeskom Ocu koji sluša sve naše potrebe i molitve te ih milošću svojom uslišava:

- Po žrtvi je tvoga Sina svijet spašen zla i tame grijeha. Daj da tvoja Crkva neumorno naviješta tu Istinu i uvijek ti ponizno iskazuje svaku hvalu, molimo te.
- Žetva je velika, ali radnika malo. Ohrabri svoje svećenike kako nikada ne bi posustali biti pravi i uzorni žeteoci u poljima tvoga Kraljevstva, molimo te.
- Tvoj je Sin svoje učenike poslao naviještati Evanđelje u sve krajeve svijeta. Sve one, koji su hrabro prihvatili tvoj misionarski poziv, obdari zdravljem duše i tijela te blagim srcem za prihvaćanjem različitosti i obraćanjem na tvoj put, molimo te.
- Svaki je pošten radnik vrijedan svoje plaće. Podari mudrost i pravednost upravljanja svima koje si postavio za upravitelje kako bi poštenu rad svojih radnika obilno nagradili, molimo te.
- Naša su dobra djela blago zapisano u nebesima. Poradi svih dobrih djela koja su učinili za ovozemaljskog života, privedi naše pokojne u svoju vječnost u nebesima, molimo te.

Nebeski Oče, hvala ti što nas uvijek slušaš i tješiš u svim našim bolima i poteškoćama, te svojom očinskom rukom čuvaš ovaj svijet od propasti. Daj da ti budemo zahvalni i da se uvijek radujemo što smo tvoja ljubljena djeca.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Prisutnost Božjeg kraljevstva

Tri biblijska čitanja ove nedjelje govore nam o spasenju. U evanđeoskom ulomku Isus šalje sedamdeset i dvojicu učenika (toliko ima poganskih nacija prema Knjizi Postanka) u misiju mira da liječe bolesne i najavljuju približavanje Kraljevstva Božjega. Što je Kraljevstvo Božje? Odgovor na to pitanje pokušajmo pronaći u prvom čitanju iz Knjige proroka Izaije. Ovaj biblijski ulomak napisan je u teškom trenutku izraelske povijesti – nakon babilonskog progonstva. Očajna je situacija onih koji su se vratili u Jeruzalem. Praktički sve nedostaje. Izabrani se narod nalazi u zahtjevnom trenutku obnove. Prorok Izaija najavljuje budućnost radosti i blagostanja.

Kakvu to vezu ima s Kraljevstvom Božjim? Kada Biblija govori o Kraljevstvu, koristi vrlo uopćen koncept. Taj govor također uključuje ispunjenje ljudskih želja koje nastaju u srcima i hrane nadu naroda, posebno u trenucima velikih kušnji. Tako su bolest, smrt, ekstremno siromaštvo, političko i socijalno ugnjetavanje te rat protivni Kraljevstvu Božjem. Stoga tješanjem povratnika iz Babilona te najavom obnove i bolje budućnost, prorok Izaija najavljuje dolazak Božjeg kraljevstva. U kršćanstvu pak taj dolazak nije samo rezultat ljudskog rada, već je ono Božji dar po Kristu.

U drugom čitanju sv. Pavao naviješta u središtu svoje Poslanice Kristov križ – izvor 'novoga stvorenja'. Kraljevstvo Božje, o kojem govorimo, ostvaruje se i kroz Put križa. Križ je simbol nasilja i stradanja, ali istodobno jamstvo konačne pobjede Božje ljubavi nad tamom grijeha i smrti. Egzistencijalno suočavanje s Kristovim križem vodi nas do ujedinjenja s proslavljenim Kristom.

Znamo da izraz 'Približilo vam se kraljevstvo Božje' zauzima srž Isusova propovijedanja. Uvijek se raspravljalo o tome što je Isus točno mislio pod izrazom 'Kraljevstvo Božje'. Za neke bi to bilo unutarnje kraljevstvo koje se sastoji od života u skladu s Božjim zakonom; za druge, naprotiv, društveno i poli-

tičko koje bi čovjek trebao ostvariti, ako je potrebno borbom i revolucijom. Zajedničko je u ovim poimanjima Božjeg kraljevstva prebacivanje fokusa interesa s Boga na čovjeka. Više nije riječ o Božjem, nego o kraljevstvu čovjekovu s čovjekom kao glavnim arhitektom. U krajnjoj liniji ta je ideja o kraljevstvu kompatibilna čak i s ateizmom. U Isusovu propovijedanju dolazak Kraljevstva Božjeg ukazuje na to da je Bog, slanjem svoga Sina na svijet, odlučio sudbinu svijeta uzeti u svoje ruke i djelovati iznutra. Lakše je stoga naslutiti što znači, nego objasniti Božje kraljevstvo. Stvarnost je to koja nadilazi svako ljudsko pojašnjenje.

Još je uvijek raširena ideja da je Isus oče-kivao skori smak svijeta te da se Božje kraljevstvo, koje je propovijedao, nije dogodilo na ovome svijetu, nego na onome – 'drugom svijetu'. Doista, Evanđelja sadrže neke izjave koje se mogu tako tumačiti. No, to ne stoji gledamo li u cjelini Kristove riječi. Isusov nauk nije etika za one koji čekaju brzi smak svijeta, nego za one koji su iskusili kraj ovoga svijeta i dolazak u njega Božjega kraljevstva, za one koji znaju da su 'stare stvari prošle' i da je 'svijet postao novo stvorenje' jer je Bog sišao u njega kao kralj. Ivan Krstitelj također je propovijedao ovu promjenu govoreći o skorom Božjem sudu.

Gdje je onda Kristova novost? Novost je sva sadržana u vremenskom prilogu 'sada'. S Isusom Kraljevstvo Božje nije više 'neposredna', već prisutna stvarnost. Novi i isključivi aspekt Isusove poruke sastoji se u tome što nam poručuje: Bog djeluje sada – ovo je čas u kojem se Bog, na način koji nadilazi svaki prethodni, otkriva u povijesti kao Gospodar i živi. Iz toga izvire osjećaj žurnosti očitovan u Isusovim prisposodobama, posebno tzv. prisposodobama o kraljevstvu. Došao je odlučujući čas povijesti. Sada je vrijeme da se donese spasonosna odluka. Gozba je spremna. Odbiti ulazak jer si 'upravo uzeo ženu' ili 'kupio par volova' ili iz nekoga drugoga razloga znači

Domenico di Bartolo, *Liječenje bolesnika*, 1440.-1441.

biti zauvijek isključen i vidjeti da tvoje mjesto zauzimaju drugi.

Ono što je Isus rekao svojim suvremenikima vrijedi i za nas. Osoba koja danas čuje, možda slučajno, Kristovu riječ: „Ispunilo se vrijeme, približilo se kraljevstvo Božje! Obratite se i vjerujte evanđelju!“ (Mk 1,15) nalazi se pred istim izborom kao i oni koji su ga slušali prije dvije tisuće godina u jednom selu u Galileji – vjerovati i ući u kraljevstvo ili odbiti vjerovati i ostati izvan kraljevstva. Kraljevstvo Božje bilo je toliko važno za Isusa da nas je naučio moliti svaki dan za njegov dolazak: „Dođi kraljevstvo tvoje“. Isto tako Bog se obraća nama kroz Isusa kada kaže: „Kraljevstvo Božje je došlo među vas: ne čekajte, uđite!“

U Evanđelju Isus izriče: „Žetva je obilna, a radnika malo“. Ovaj nerazmjer između obilne žetve i nedostatka radnika može se premostiti molitvom da Gospodar žetve pošalje radnike. Kada su učenici poslani, prva je zapovijed molitva. Štoviše, nema poslanja kojemu ne prethodi molitva Bogu. Uostalom Isus nam je dao primjer moleći se prije negoli je pozvao dvanaesticu. On ih po dvojicu šalje propovijedati jer je njihovo bratsko zajedništvo već naviještanje Kraljevstva. Evanđelje radosno svjedoče ljudi koji se međusobno

podržavaju i ispravljaju. Poslanima, siromašnima i miroljubivim Isus poručuje: „Tko vas sluša, mene sluša, tko vas odbacuje, mene odbacuje“.

Na kršćanima je velika odgovornost. Kako je Isus svojim životom pripovijedao Oca, na nama je sada da pripovijedamo Isusa, da mu budemo svjedoci u svijetu. Uistinu, kršćansko je poslanje kada Krista nasljeđuju oni koji prihvaćaju njegov poziv i ljube ga svim srcem. Tko mu se sav preda, doživljava njegovu zaštitu. Naša se radost sastoji u Gospodinovoj zaštiti, u činjenici da, nakon što nas pozove, neće razočarati naša očekivanja, nego će preko nas širiti Radosnu vijest u svijetu. Od nas se samo traži da slijedimo Isusa Krista kamo god ide, znajući da ga možemo navijestiti drugima samo ako živi u nama.

Poruku ove nedjelje možemo sažeti u tri slike: radost koja se spušta na Jeruzalem, o kojoj govori prorok Izaija, i radost koja, prema Evanđelju, ispunjava srca sedamdeset i dvojice učenika na povratku iz misija; briga za bolesnike kao znak Kraljevstva Božjega koje je blizu; križ koji nas čini dionicima Kristove muke, njegove snage i njegova uskrsnuća. To su tri slike spasenja, nove stvarnosti, novog stvorenja, Kraljevstva Božjega.

Danimir Pezer

Petnaesta nedjelja kroz godinu

10. srpnja 2022.

ULAZNA PJESMA

Ja ću se u pravедnosti pojaviti pred tobom, nasitit ću se kad se očituje slava tvoja. (Ps 17, 15)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti zalutalima pokazuješ svjetlo istine da se na pravi put vrate. Daj svim kršćanima da odbace što je kršćanstva nedostojno, a traže što mu priliči. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, pogledaj darove Crkve moliteljice da po pričesti napredujemo u svetosti života. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje, i ja u njemu, govori Gospodin. (Iv 6, 57)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, primili smo tvoje darove. Daj da svakim slavljenjem ovog otajstva napredujemo u svetosti života. Po Kristu.

Prvo čitanje Pnz 30,10-14

Blizu ti je riječ da je vršiš.

Čitanje Knjige Ponovljenog zakona

Mojsije je govorio narodu: »Poslušaj glas Gospodina, Boga svoga, držeći njegove zapovijedi i njegove naredbe zapisane u knjizi ovog Zakona! Obrati se Gospodinu, Bogu svome, svim srcem svojim i svom dušom svojom.

Ova zapovijed što ti je danas dajem nije za te preteška niti je od tebe predaleko. Nije na nebesima da bi rekao: 'Tko će se za nas popeti na nebesa, skinuti nam je i objaviti da je vršimo!' Nije ni preko mora da bi mogao reći: 'Tko će preko mora za nas poći, donijeti nam je i objaviti da je vršimo!' Jer blizu ti je riječ, u tvojim ustima i u tvome srcu, da je vršiš.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 69,14.17.30-31.33-34.36ab.37

Pripjev: Tražite, ubogi, Gospodina i oživjet će vam srce.

Tebi se molim, Gospodine,
u vrijeme milosti, Bože;
po velikoj dobroti svojoj ti me usliši,
po svojoj vjernoj pomoći!
Usliši me, Gospodine,
jer je dobrotiva milost tvoja,
po velikom milosrđu obazri se na me!

A ja sam jadnik i bolnik –
nek me štiti tvoja pomoć, o Bože!
Božje ću ime hvaliti popijevkom,
hvalit ću ga zahvalnicom.

Gledajte, ubogi, i radujte se,
nek vam oživi srce, svima koji Boga tražite.
Jer siromahe Gospodin čuje,
on ne prezire sužanja svojih.

Jer Bog će spasiti Sion
– on će sagradit gradove Judine.
Baštinit će ga potomci slugu njegovih;
prebivat će u njemu oni što ljube ime Božje.

Drugo čitanje Kol 1,15-20

Sve je po njemu i za njega stvoreno.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Kološanima

Krist Isus slika je Boga nevidljivoga, prvorođenac svakog stvorenja. Ta u njemu je sve stvoreno na nebesima i na zemlji, vidljivo i nevidljivo, bilo prijestolja, bilo gospodstva, bilo vrhovništva, bilo vlasti – sve je po njemu i za njega stvoreno: on je prije svega i sve stoji

u njemu. On je glava tijela, Crkve; on je početak, prvorođena od mrtvih, da u svemu bude prvak. Jer svidjelo se Bogu u njemu nastaniti svu puninu i po njemu – uspostavivši mir krvlju križa njegova – izmiriti sa sobom sve, bilo na zemlji, bilo na nebesima.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja usp. Iv 6, 63c.68c

Riječi tvoje, Gospodine, duh su i život;
ti imaš riječi života vječnoga!

Evanđelje Lk 10, 25-37

Tko je moj bližnji?

Čitanje svetog Evanđelja po Luki

U ono vrijeme: Neki zakonoznanac usta i, da Isusa iskuša, upita: »Učitelju, što mi je činiti da život vječni baštinim?« A on mu reče: »U Zakonu što piše? Kako čitaš?« Odgovori mu onaj: Ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svojega, i svom dušom svojom, i svom snagom svojom, i svim umom svojim; i svoga bližnjega kao sebe samoga!« Reče mu na to Isus: »Pravo si odgovorio. To čini i živjet ćeš.«

Ali hoteći se opravdati, reče on Isusu: »A tko je moj bližnji?« Isus prihvati i reče: »Čovjek neki silazio iz Jeruzalema u Jerihon. Upao među razbojнике koji ga svukoše i izraniše pa odoše ostavivši ga polumrta. Slučajno je onim putem silazio neki svećenik, vidje ga i zaobiđe. A tako i levit: prolazeći onuda, vidje ga i zaobiđe. Neki Samarijanac putujući dođe do njega, vidje ga, sažali se pa mu pristupi i povije rane zalivši ih uljem i vinom. Zatim ga posadi na svoje živinče, odvede ga u gostinjac i pobrinu se za nj. Sutrada izvadi dva denara, dade ih gostioničaru i reče: 'Pobrine se za njega. Ako što više potrošiš, isplatit ću ti kad se budem vraćao.'« »Što ti se čini, koji je od ove trojice bio bližnji onomu koji je upao među razbojнике?« On odgovori: »Onaj koji mu iskaza milosrđe.« Nato mu reče Isus: »Idi pa i ti čini tako!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	82	Pjevajte Gospodu
ili	183	Kriste, Kralj si vjekova
Otpjevni psalam:		Tražite, ubogi, Gospodina (ŽV 7/2007)
Prinosna:	183.5	Ta zato kruha, vina lik
ili	229	Od Božje snage
Pričesna:	135.1	Tko jede moje tijelo
	187	O čovječanska hrano
Završna:	183.6	Sva slava tebi, Isuse

Ludwig Glöttle, *Milosrdni Samarijanac*, 1925.

MOLITVA VJERNIKA

Nebeski je Otac u naša srca usadio želju i potrebu da činimo dobro, stoga mu se utecimo iskrenim prošnjama i zamolimo ga da nas uvijek hrabri u vršenju dobrih djela:

1. Tvoja je Crkva poslana riječima i djelima milosrđa naviještati spasenje svijeta. Ohrabri je u izvršavanju svoga spasenskog poslanja, molimo te.
2. Tvoji pastiri su pozvani i poslani poučavati narode u tvojoj istini. Daj da, poput tvoga Sina, primjerima iz života znaju povjerene im narode privoditi na pravi put i donošenje ispravnih odluka, molimo te.
3. Mnogi su narodi svijeta pritisnuti raznim poteškoćama, ratovima, neimaštinom. Iskaži im svoje milosrđe i pomoć preko ruku i djela onih koji žive u blagostanju, molimo te.
4. Često okrećemo glavu i srce od bližnjih u raznim tjelesnim i duševnim potrebama. Daj da se ostavimo sebičnosti te potrebite ne zaobilazimo, već im iskazujemo pomoć i milosrđe u svakom trenutku, molimo te.
5. Naši su se pokojni trudili svoje živote ispuniti dobrim djelima. Budi im milosrdan na posljednjem sudu te ih nagradi mjestom u svome Kraljevstvu, molimo te.

Primi, Oče nebeski, ove naše iskrene prošnje koje smo ti uputili. Čineći dobra djela ispunjamo svrhu našega ovozemaljskog života, stoga nas i dalje svojom milošću podupiri i potiči na djela ljubavi.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Idi i čini dobro!

Današnja evanđeoska perikopa ima dakle osnovnu temu ljubavi prema bližnjemu. Tema je razrađena u dva jasno odvojiva literarna dijela. Okvir svega jest Isusovo poučavanje, ili konkretnije u ovom slučaju dijalog Isusa i pismoznanca. Unutar dijaloga dva spomenuta literarna dijela možemo shvaćati na sljedeći način: prvi kao poznavanje zakona, drugi kao primjena zakona. Prvi je više teoretski, drugi je praktičan. Drugi je i poslovičan, vjerojatno je i izvan kršćanstva poznata sintagma *milosrdni Samarijanac*. Prispodoba o milosrdnom Samarijancu, je tako u današnjem evanđeoskom odlomku izvjesni literarni vrhunac u dijalogu Isusa i pismoznanca. Osim što je poznata, također je vrlo poučna. Na jednostavan, živ i konkretan način predstavlja načine i okvire djelovanja prema bližnjemu. Isus poučava primjerom, a svojim autoritetom daje i poticaj – *Idi pa i ti čini tako*.

Doduše čuvenost nekoga elementa u procesu poučavanja i posljedičnoga djelovanja može zasjeniti ostale elemente koji također imaju značenje i poruku. Odnosno u slučaju današnje perikope, prvi dio može današnjem slušatelju ostati neupečatljiv, manje naglašen. Pismoznancu započinje razgovor s Isusom. Možda radi našega uobičajenoga percipiranja pismoznanca i njegov upit shvaćamo kao izazivanje. Pogotovo što evanđelist kaže da mu je motiv *iskušati Isusa*. To ne znači nužno da je pismoznancjev pristup negativan. Možda samo želi vidjeti Isusovo znanje, ima li „podlogu“ u onome što govori i naučava! Ovdje možemo istaknuti i činjenicu koja je nekako sakrivena u cijelom dijalogu: Isusove su riječi, koje je dotada naučavao očito izazvale nekakvu reakciju i onda potakle pismoznanca na pitanje i daljnji razgovor.

Isusov odgovor nije bezličan. Sam odgovor posjeduje izvjesnu „aktivnost“. Navodi sugovornika, u ovome slučaju pismoznanca, u proces pouke. Neovisno o motivima zako-

noznanca, Isusova metoda poučavanja i navođenja na ispravan odgovor ovdje podsjeća na Sokratovu tzv. majeutiku. Sokrat je naime istinu „izvlačio“ iz sugovornika, obično od svojih učenika, što bi značilo da se radilo o metodi pokušaja i pogreške. Isusov način pokušava također potpitanjima ili protupitanjima iz sugovornika „izvući“ ispravan odgovor, odnosno odgovore. To čini i sa učenicima i sa svima koji ga slušaju. Sjetimo se samo razgovora Isusa i apostola kod Cezareje Filipove: *Što ljudi govore tko je sin čovječji?* (usp. Mt 16, 13). Odgovore koje na teorijskoj razini zakonoznanac već zna, ali se očito osjeća nesigurno, ili kako rekosmo stvarno želi Isusa prokušati. Kako god bilo pismoznancjev odgovor jasno pokazuje njegovo teorijsko znanje. Rekli bismo da je „dobro potkovan“. Ima znanje koje je očito rezultat učenja i pripreve.

Ipak iz njegova daljnega pitanja kojim se pokušava opravdati, nazire se i nesigurnost. Proces spoznaje koji je pismoznancu lijepo zaokružio, ostaje u sebi zatvoren. Naučiti gole činjenice i eventualne definicije još ne znači da se njima znamo koristiti, ili kako ih upotrijebiti. Djelovanje po naučenom, pismoznancu očito teže ide, dočim pita Tko je moj bližnji? Stoga ukoliko nam naučeno pomogne poboljšati život u bilo kojem smislu, možemo reći da je jedna bitna svrha toga procesa ispunjenja. Koji god bio motiv pismoznancjeva pitanja, Isus ga polako dovodi do praktičnoga značenja i shvaćanja tko je njegov bližnji. Isus pokušava razbiti okove teorije iz kojih pismoznancu očito teško izlazi, pa koristi usporedbu, koja je vrlo izazovna za ono vrijeme. Uostalom možemo i sebe uvijek zapitati, koliko je danas kod kršćana drugačija situacija?

U usporedbi je zanimljivo da o putniku Isus kaže, čovjek *neki*. Ništa ne precizira. Implikacija je da se ipak radi o sunarodnjaku prvoga i drugoga koji će kasnije naići, svećenika i levita, dakle Židovu. U situaciji vrlo napetih

Ferdinand Hodler, *Milosrdni Samarijanac*, 1975.

međuetničkih odnosa Židova i Samarijanca (nažalost i danas su međuetnički odnosi mnogima kamen spoticanja!) izbor likova u usporedbi još više zaokuplja pažnju slušatelja. Isus je jezgrovit, kratak i jasan. Uopće ne ulazi u motive nijednoga od likova koji nakon što je *čovjek neki*, opljačkan i ostavljen polumrtav, prolaze onim putem. Motivi za svećenika i levita možda mogu biti s nekoga stajališta i opravdani, strah od daljnjih napada, obredna čistoća itd. Nije izrečen ni Samarijančev motiv zbog čega je stao. Jednostavno se kaže da staje i pomaže.

Nakon zakonoznančevih odgovora koji su mogli biti i drugačiji, ali očito su ono što je Isus očekivao ili želio, zanimljiv je Isusov zaključak. Isus ne daje ocjenu ni pohvalu za znanje – tj. nešto kao Bravo! – već u prvom slučaju kaže: *To čini!* (i živjet ćeš), i u drugom: *Idi pa i ti čini tako!* Spoznaja koja na intelektualnom planu očito zadovoljava sve prisutne, a neke i uči, te im držimo, produbljuje daljnju želju za znanjem, donosi plodove kada se provede u *čin*, u djelo. U slučaju Samarijanca, bližnji nije neki drugi, već ono što i sama riječ govori, netko tko je *blizu*, a čija potreba je očita, i nužna. Ovdje se reflektira i zlatno pravilo iz Mt 7,12: *Sve što želite da ljudi vama čine, činite i vi njima*. Stavimo li se na liniju Samarijanca i njegova razmišljanja i

djelovanja doći ćemo do zaključka da je bližnji onaj s kim uspostavljam vezu, te u kojemu prepoznajem sliku Božju. Među ostalim i u bližnjemu i preko bližnjega, Bog poziva i djeluje. Bilo da je taj bližnji, opljačkani stranac, nasmiješeni sunarodnjak ili netko treći. Takva spoznaja je jedan od prvih koraka kršćanskoga djelovanja, prema bližnjemu. Zapravo to i nije spoznaja već izvjesno znanje, od Boga upisana u svako ljudsko srce.

Dakle vrijedi za svakoga. Motiv Samarijančeva djelovanja je taj što je poslušao glas srca, glas Božji. Što je pustio da Bog djeluje i preko njega. To može biti samo dobro. Ako bi usporedba bila temeljena na stvarnom događaju, pretpostavljamo da bi, mada nije naglašeno, i Samarijanac razmislio i promislio o situaciji na koju je naišao, te se u odlučujućem trenutku odlučio na čin koji je drugomu čovjeku spasio život. Život je stoga ispunjen kada čovjek čini dobro. A priprava za to dobro može biti manja ili veća, kraća ili duža. U činjenju dobra ispunja se i svrha ljudskoga života. Isusovi uzvici *To čini i živjet ćeš!* i *Idi pa i ti čini tako!* upućuju nas ne samo na obećanje budućega vječnoga života, već i kao ispunjenje i osmišljenje ovozemaljskoga. Prafraziramo li Isusove poticaje, možemo zaključiti: *Idi i čini dobro!*

Domagoj Volarević

Duša očišćena u Božanskom srcu

Uđite u Presveto Srce kao u peć ljubavi
kako biste se očistili od svake mrlje
i svega čime ste se zaprljali hodeći putovima grijeha
s ciljem da živite u milosti Božjoj i čistoj ljubavi
koja će vas preobraziti u njega sama.
Svi bez iznimke i pridržaja trebamo sagorjeti
u gorućoj peći Božanskoga srca.
Nikada iz njega ne izlazimo
jer nakon što se s našega srca odstrani nečistoća
u plamenima božanske ljubavi,
treba se oblikovati novo srce koje će živjeti novim životom,
to jest ne živimo više za sebe
nego za ovo Božansko srce,
s novim mislima, osjećajima, djelima.
Neka njegova volja potpuno prožme našu volju,
njegove misli neka budu naše misli,
njegove želje naše želje,
njegova ljubav neka u nama i preko nas
bude vidljiva u našem životu
tako da možemo reći sa sv. Pavlom
da ne živimo više mi, nego da on živi u nama.

sv. Margareta Alacoque

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

PONOVNO U PRODAJI Mape za liturgijska slavlja

CIJENA

79,00 kn

NARUDŽBE

e-pošta: narudzbe@hilp.hr

Tel.: +385 (0)1 5635 050

Namijenjene svećenicima i drugim liturgijskim služiteljima.

Mape su izrađene od visokokvalitetnoga skinplasta
i podstavljene spužvom sa razdjelnom trakom.

Za veće količine odobravamo popust!

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 13,00 kn. Inozemstvo: 3,70 EUR; 4,50 CHF; 6,20 USD; 6,20 CAD; 7,50 AUD

Godišnja pretplata: 169,00 kn. Inozemstvo: 48 EUR; 58 CHF; 80 USD; 80 CAD; 97 AUD • BiH, SRB, MNE: 36 EUR

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji